

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

CHARLOTTE BOURNONVILLE
SKYGGERIDS AF
GAMLE MINDER

CHARLOTTE BOURNONVILLE

SKYGGERIDS AF
GAMLE MINDER

KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

FORLAGETS BOGTRYKKERI

1906

INDHOLD

	Side
HONORINE	1
LYKKELIG ELLER ULYKKELIG KÆRLIGHED?..	23
EN GLAD FAMILIE	33
PYNTEKONER.....	49
EN JØDISK FAMILIE.....	61
EN BARNDOMSVENINDE.....	77
JØRGEN LORCH	95
EN KVINDE AF FOLKET.....	107

HONORINE

DER tales saa ofte om Pariserindernes store Letsind, saa man er nærved at troe, det er en Nationalfeil. Af de fleste franske Romaner faaer vi det Indtryk, at Damerne i de høiere Samfundsklasser er Koketter, — for ikke at sige utro Hustruer. I de lavere Klasser er vi tilbøielige til at kalde Kvinderne „Grisetter“ og til at lægge en anden og værre Betydning i dette Ord, end det oprindelig har. Kun sjelden faaer de Reisende Tid og Leilighed til at iagttage den Parisiske Arbeidskvinde — (la femme du peuple) — der ganske vist baade morer og pynter sig i sin Fritid, men som til Gjengjæld arbejder med en Flid og Udholdenhed og dertil med en Begeistring for sit „Kald“, som vi her i Norden knap har Begreb om. Hertillands har jeg tidt undret mig over de resignerede, næsten martyrlignende Ansigter, som

jeg har truffet hos de Kvinder, der havde fuldt op af Arbeide — langt oftere end hos de Arbeidsløse, som dog unægtelig har mere Grund til at see forknytte ud. Ligeledes er det en staaende Talemaade hos den danske Tjenestekvinde, — selv hos det bedste Herskab, — „en *stakkels* Tjenestepige!“ Hun seer baade med Ynk og lidt Ringeagt ned paa sin egen Stand, medens ethvert virkelig dannet Menneske viser hende Agtelse og glæder sig over de Bestræbelser, der stadig gjøres for at forbedre hendes Kaar.

I Paris har jeg hørt Kvinder — med tarveligt Arbeide og endnu tarveligere Indtægter — tale om deres Gjerning med en Glæde, som man ellers kun træffer hos Kunstnere med et virkeligt Kunstnerkald. Jeg var en Dag hos en halvgammel Modehandlerinde i Paris, og hun yttrede sig om sit „Etablissement“ med en Stolthed, som om det var et Kongerige; og dog bestod hele „Etablissementet“ kun af et ganske lille Værelse paa 4de Sal, og hun selv var baade Regent og eneste Undersaat i „Konge-

riget“; men hun var glad, og hendes Arbeide var fortræffeligt.

Hvad den franske Tjenestepige angaaer, saa er det bekjendt, at hun i Almindelighed indtager en ret god Stilling og ofte bliver behandlet som Medlem af Familien. Hun har strengt Arbeide, men anseer sin Plads for et Embede, og som „Embedsmand“ tager hun sig ogsaa den Frihed at yttre sin Mening, næsten ligesaa uforbeholdent som Holbergs „Pernille“, men i et elegant Sprog og altid med en høflig, fornøiet Mine. Uagtet Pengene spiller en meget stor Rolle hos Franskmændene, har man dog seet Exempler paa, at Tjenestepiger har tjent uden Løn — hvis det var gaaet tilbage for deres Herskaber — og tilmed vist dem en sjelden Omhu og Hengivenhed. Hvorvidt disse Forhold nu er forandrede i Frankrig, skal jeg ikke kunne sige; mine Erfaringer skriver sig fra et Ophold i Paris for henved et halvt Aarhundrede siden.

Jeg boede hos en Familie, hvor Alle ganske vist var gode imod mig, men hvor

jeg dog følte mig temmelig fremmed. De var i én Forbauselse over, at en saa ung Pige, som jeg den Gang var, havde Tilladelse til at færdes alene omkring i Paris, uden deres Ledsagelse, og jeg tror nok, at de med lidt Mistænksomhed udspeidede mine Veie. Jeg paa min Side, følte mig stundom ilde berørt over en vis Smaalighed, der herskede der i Huset — som vistnok i de fleste Pensionater — og skjøndt jeg fandt, at hele Familien var dannede Mennesker, og uagtet min Skjønhedssands blev i høi Grad tiltalt af deres overordentlig smukke Ydre, saa sluttede jeg mig dog ikke synderlig til dem, men opholdt mig mest i min egen Stue. Senere, da jeg lærte dem bedre at kjende, kom jeg til at holde meget af dem, og jeg forstod da, at deres lidt stive, tilbageholdne Væsen kun var en Følge af de uvante Forhold, hvori de nu levede. Manden havde nemlig eiet et stort Gods, men havde levet langt over sine Evner og var nu fuldstændig forarmet. Fruen, en stor Skjønhed og af fornem, endog fyrstelig Slægt, havde følt Slaget

haardt, og den Bitterhed, der endnu rummedes i hendes Sind, gav sig af og til Luft i satiriske Udfald imod „Monsieur“. Somt ægte Franskmand havde hun imidlertid „taget sit Parti“ og oprettet et Pensionat, som hun styrede med Dygtighed, om end med lidt for megen Strengthed. En af de unge Damer i Pensionen sagde en Gang til mig, at „Madame havde et Skole-Ris i hvert Øje“. Det var sandt, at de deilige Øine kunde skyde Lyn; men jeg har ogsaa seet dem udtrykke Mildhed og Kjærlighed, og at hun var et bundfortræffeligt Menneske, fik jeg snart Indtrykket af. — „Monsieur“ spillede en meget underordnet Rolle i Hjemmet, og naar han stundom, ved Middagsbordet, gav sig til at holde en længere Tale — ganske uden Indhold, men med desmere Pathos i Foredraget, blev han altid standset ved en Banken i Bordet og Madames Udraab: „Doucement, Monsieur!“ Det virkede omtrent som et Styrtebad. Forresten var han Velvillien selv og løb gjerne hele Paris igjen-

nem for at gjøre et Medmenneske en Tjeneste.

Den eneste, som jeg strax syntes om der i Huset, var Stuepigen, *Honorine*. Hun lod til at forstaae min Hjemvee og mine Savn, og hun søgte trolig at opmuntre mig, baade ved sine morsomme Indfald og ved den kjærligste Omhu. Da *Ordet* „Hygge“ fattes i det franske Sprog, mente jeg, at *Begrebet* derom ogsaa var helt ukjendt i Frankrig. *Honorine* overbeviste mig om det modsatte. Hun satte Blomster ind i min Stue og forstod at ordne de ubetydeligste Ting med en Ynde, som kun en udmærket Husmoder har Begreb om. Det faldt mig stundom ind, at hun vist havde kjendt bedre Dage; men saa ung og fornøiet som hun saae ud, var det dog neppe rimeligt, at hun havde oplevet nogen stor Omvæltning i sin Skæbne. Skjøndt hun ikke var meget ældre end jeg, behandlede hun mig altid paa en vis moderlig, beskyttende Maade. Hun dadlede strengt min Ligegyldighed for mit Toilette, standsede mig, naar jeg, — iført min Morgenkjole, —

vilde gaa ud at spadserere, hjalp mig i en Fart at skifte Dragt, og snurrede mig rundt, idet hun betragtede mig fra Top til Taa med et Alvor, der var en bedre Sag værdig, og endelig udbrød hun: „Vous êtes bien! allez! — Skjøndt dette smagte lidt af Næsvished, kunde jeg aldrig blive vred paa hende, da jeg følte, hvor oprigtig hun interesserede sig for mit Vee og Vel. Hun forbød mig saaledes at gjøre Indkjøb paa egen Haand, da jeg som Fremmed var udsat for at blive narret, og hun anvendte med Glæde sin knappe Fritid til at ledsage mig i Boutikerne.

En Dag, da hun havde ordnet min Stue særlig hyggelig, sagde jeg: „De burde gifte Dem, Honorine, saadant et husligt Talent, som De er. De vilde blive en glimrende Husmoder“. Hun blev pludselig meget alvorlig og svarede: „Nei, Frøken, jeg gifter mig aldrig;“ og efter en Pause føiede hun til: „jeg mener, jeg gifter mig ikke igjen; thi jeg har været gift og været saa ubeskrivelig lykkelig; og De kan tro, jeg havde et yndigt Hjem!“ — og nu brast

hun i Graad. Hun fortalte mig da, at hun som ganske ung havde ægtet en Viktualiehandler fra en Provindsby; han var død for et Par Aar siden, uden at efterlade Formue, tvertimod, en ret betydelig Gjæld. De havde 2 Børn, en Dreng som hendes Mands Familie havde taget sig af, og en lille Pige, som hun havde bragt med til Paris og sat i Kost hos nogle Venner, da hun selv maatte tage Tjeneste. Jeg yttrede naturligvis min Beklagelse over den Modgang, hun havde havt, men udtalte tillige min Forbauselse over, at franske Ægtefæller kunde sørge saa oprigtig ved hinandens Død, da dog ethvert Parti blev lavet af Forældrene og aldrig stiftet af Kjærlighed. Da blev hun meget heftig og udbrød: „Ja, jeg véd nok, at saaledes siger alle Udlændinge, og man paastaaer, at saaledes skriver vore Forfattere; men det er den sorteste Bagtalelse; og hvad mig angaaer, saa véd jeg, at jeg kunde have sprunget til Skyerne af Glæde, da min afdøde Mand anholdt om min Haand; og da mit Ægteskab blev sluttet, og „Monsieur

le Maire“ spurgte mig, om jeg vilde have min Brudgom, saa raabte jeg „oui, oui, Monsieur le Maire“, med en saadan Jubel, saa at Mairen selv og hele Følget brast i Latter.“ Jeg roste hende, fordi hun, trods alle Sorger, passede sin Tjeneste med et saa elskværdigt Humør. Hun trak paa Skuldrene: „Que voulez-Vous, il faut prendre son parti!“ og nu gik hun atter til sit Arbeid med det gladeste Ansigt. En Dag kom hun ind til mig for at vise mig sin lille Pige, et deiligt Barn, som hun omfavnede den ene Gang efter den anden, med en Heftighed, der vilde have skræmt de fleste andre Børn, og hun var saa bevæget, at hun ikke kunde fremføre et Ord; men knap en halv Time efter kom hun igjen ind i min Stue. Hun var nu iført en kostbar Silkekjole, var nydelig friseret, og saae saa smuk og elegant ud, at hun kunde have vakt mange fornemme Damers Misundelse. Hurtig og behændig sprang hun hen og snappede den Broche, som jeg bar, tog et Par Kniplingsærmer i min Skuffe, og i en Fart var hun selv smyk-

ket dermed og stod henrykt foran mit Spejl og beundrede sin Pynt. Jeg spurgte, om hun virkelig fandt det passende at bære sig saaledes ad. „Naturligvis, kjære Frøken! Jeg skal i stort Selskab og har hverken Broche eller Kniplinger; De sidder hjemme i Aften, saa har De jo ikke Brug derfor; jeg skal nok passe godt paa Stadsen“. — For os Nordboer er det næsten ufatteligt, at en saa hurtig Omvexling af Stemninger kan forenes med en dyb, alvorlig Karakter.

Mine Landsmænd, som besøgte mig i Paris, var alle mer eller mindre indtaget i Honorine, og naar hun ikke havde Tid til at komme ind til mig og hilse paa dem, saa satte vi os, i al Gemytlighed, ud til hende i Kjøkkenet og morede os glimrende over hendes kvikke Passiar.

Da jeg forlod Paris, var det mig en virkelig Sorg at skilles fra den rare Honorine, hvem jeg skyldte den inderligste Taknemlighed for al hendes Omhu og Kjærlighed.

Omtrent 10 Aar senere kom jeg atter til Paris. Jeg besøgte naturligvis den Familie, hos hvem jeg havde boet, men blev meget skuffet ved at see en fremmed Tjenestepige lukke op. Fruen sagde mig, at Honorine for flere Aar siden havde forladt hendes Hus, for at gifte sig paany. Jeg kunde ikke lade være at skumle over, hvor lidt man kan stole paa Kvindernes Forsætter i den Retning, og jeg spurgte, om Honorine maaskee ogsaa denne Gang havde raabt med Begeistring: „oui, oui, Monsieur le Maire!“ — Men Fruen lo ikke; hun saae tvertimod meget alvorlig ud og sagde endelig: „Jeg véd, at De holdt af Honorine, og da De er Udlænding, tør jeg nok, uden Indiskretion, fortælle Dem hendes Historie, De vil hverken have Hjerte eller Leilighed til at misbruge min Fortrolighed“. Hun fortalte da, at nogle Aar efter min Afreise havde Honorine en Dag meddelt hende, at hun agtede at forlade sin Tjeneste, da hun var bleven forlovet og snart skulde have Bryllup; det var med en Broder af hendes af-

døde Mand, og hun vidste, at han vilde være god imod hendes Børn. Forresten var Honorine saa adspredt og nedtrykt i den følgende Tid, saa Fruen antog, at hun fortrød sin Forlovelse; hendes Tjenesteplichter blev ikke nær saa godt opfyldt som før; Fruen havde Grund til at beklage sig over adskillige Forsømmelser og begyndte derfor at føre et endnu strengere Tilsyn med sit Hus. En Morgen var Fruen staaet ualmindelig tidlig op, for uventet at gjøre sin daglige Runde, og idet hun lister sig forbi Honorines Værelse, kommer en fremmed Mand ud derfra. Madame stod som fastnaglet af dydig Harme, og Tugtens Ris har vistnok flammet i hendes Øjne. Manden vilde flygte; men idetsamme kom Honorine til, greb ham ved Armen og raabte: „Bliv! Madame skal vide hele Sandheden; Madame er streng, men hun har Hjertet paa rette Sted, og hun vil ikke nænne at gjøre os ulykkelige.“ — Og nu fortalte Honorine hele sin sørgelige Historie. Den fremmede Mand var hverken hendes Svoger eller hendes Forlovede,

men hendes Ægtefælle, som hun havde udgivet for død. I de første Aar af deres Ægteskab havde de været meget lykkelige; men senere var han kommen i slet Selskab, hvor Spil og Svir hørte til „Dagens Orden“; hans Forretning blev forsømt, og Fremtiden truede med Fattigdom og Elenighed. Men hvad hans Hustru ikke anede, var, at de slette Venner havde ført ham ind paa Forbryderbanen. Hvorledes man havde kunnet faae hendes gode, kjærlige og hidtil saa ærlige Mand lokket til at skrive falske Vexler, det var og blev hende en Gaade; men det var skét, det blev opdaget, og han blev dømt til Galeierne. I første Øieblik var hun nærved at bukke under for denne forfærdelige Sorg; hun blev syg, og hun mente selv, det var et Under, at hun ikke mistede Forstanden. Da hun gjenvandt sin Sundhed, reiste hun til Paris for at søge Arbeide. „Jeg var nødt til at skjule Sandheden,“ — tilføiede hun, — „thi hvem vilde tage mig i sin Tjeneste og vise mig Tillid, naar der hæftede en saadan Plet ved vort Navn. Nu

er min stakkels Mand kommen tilbage, han har sonet sin Brøde og opført sig godt i sin Straffetid: men hvad skal han nu gribe til? enhver Vei er spærret for en straffet Mand. Hvad skal der blive af ham og os alle?“ — Manden havde staaet ganske taus, med Ansigtet skjult i sine Hænder. Da hans Hustru havde endt sin Fortælling, sagde han blot: „Madame, kan De hjælpe os, saa gjør det for min Kones Skyld; thi hun er en Engel.“

Madame var dybt rørt, men vilde dog ikke love dem sin Bistand, førend hun havde faaet fuld Bekræftelse paa Sandheden af deres Fortælling. Hun skrev derfor til Fængselspræsten ved den omtalte Straffeanstalt og udspurgte ham nøie om Fangen. Hun viste mig Præstens Brev, der lød omtrent saaledes. — — — „Det er sjældent, at jeg, saa ubetinget som ved denne Leilighed, kan sige om en af vore fordums Fanger: han fortjener, at De hjælper ham; jeg er overbevist om, at der kan blive et godt og nyttigt Menneske af ham. I Begyndelsen af hans Straffetid var han

som forstenet af Fortvivlelse, aldeles uimodtagelig for Religionens Trøst, ja, han besvarede stundom mine Formaninger med den bittreste Spot. Senere blev han dog mere tilgængelig, og jeg kom til at holde meget af denne stakkels Mand, der ikke i fjerneste Grad bar Præget af en Forbryder. Jeg var nærved at tro, at det var mine Ord, som endelig havde gjort Indtryk paa ham; jeg vidste ikke, at jeg havde en Hjelper, der langt bedre end jeg, havde forstaaet at tale til hans Hjerte, og hvem han, næst Guds Bistand, helt skyldte sin Omvendelse. Han spurgte mig en Dag, om jeg vilde læse nogle Breve fra hans Kone. Jeg havde igrunder hverken Tid eller Lyst til den Læsning, men svarede dog Ja, for at fornøie den stakkels Mand: men jeg tilstaaer, at aldrig har de skønneste Taler af mine berømteste Kolleger rørt og opbygget mig i en saadan Grad som disse Breve fra en tarvelig Kvinde af Folket. Hun havde ganske vist intet Begreb om Ordføining eller Retskrivning; men Ordene var strømmet ud fra hendes

inderste Hjerter, og de aandede en Tro, et Mod og fremfor alt en saa dyb og inderlig Kjærlighed, saa at ikke Verdens mest veltalende Menneske kunde have frembragt et saa mægtigt Indtryk som denne Hustru, der vilde trøste og opmuntre sin ulykkelige Mand. Da jeg gav ham Brevene tilbage, sagde jeg: „Med en saadan Hustru ved sin Side maatte selv den største Forbryder atter kunne reise sig, ja, han burde endog kunne blive et udmærket Menneske; hun er en Lysets Engel paa Deres Vei; følg hende, og De vil aldrig mere fare vild.“ — —

— — Neppe havde Madame modtaget Præstens Brev, før Himmel og Jord blev sat i Bevægelse for at skaffe den gjenopstandne Ægtemanden en Ansættelse. „Monsieur“ var jo vant til at bruge sine Ben, og han maatte løbe Paris igjennem paa alle Hold for at forhøre sig om en eller anden Plads; denne Gang maa han ikke have vrøvlet — (som i Talerne ved Middagsbordet); — thi han opnaaede hvad han søgte og kom glædestraalende hjem.

En af hans fordums Naboer, en meget godgørende og meget rig Godseier, havde netop en Portnerplads ledig paa sit Slot, og han antog strax Honorines Mand, paa Monsieurs Anbefaling, og lovede at bevare den dybeste Taushed angaaende den stakkels Mands Fortid. Hemmeligheden var saa meget lettere at bevare, som Herregaarden laae fjernt fra Paris, og Madame fortalte, at Honorine og hendes Mand havde vundet Alles Agtelse og Venskab i det nye Hjem. Deres Taknemlighed mod Honorines gamle Herskab var ubeskrivelig, og Madame fik stadig de mest rørende Skrivelser fra hende. Brevene var fulde af Lovtaler over hendes elskelige, fortræffelige Mand, og af Glæde over atter at have Børnene hos sig; hun forsikkrede, at ingen Dronning kunde føle sig rigere og lykkeligere end hun.

Aldrig havde jeg tænkt, at den lille fikse, morsomme Honorine var, ikke alene en

Slags Romanheltinde, men en sand Korsdragerinde, der kunde være et lysende Exempel for enhver kristen Kvinde. Da jeg ikke har nævnet Personernes Navne, og da Historien tildrog sig for saa mange Aar siden, kan jeg godt forsvare at meddele den nu, Jeg har kun villet udtale lidt af min Beundring for den prægtige, franske Kvinde, som vi hertillands omtrent slet ikke kjender. Jeg hørte nylig en fransk Dame sige: „Ce sont nos auteurs, qui nous calomnient!“ — og hun har Ret. Forresten tør man jo haabe, at de franske Romanforfattere snart vil vælge nogle af Modellerne til deres Heltinder blandt de hæderlige, udmærkede Kvinder, der heldigvis findes i alle Samfundsklasser i Frankrig, som i andre Lande. Med den Fantasi og det glimrende Sprog, som er de franske Skribenters Særkjende, vil de nok kunne frembringe noget interessant, ogsaa i den Retning, og den vil idetmindste have Nyhedens Interesse; den vil virke ligefrem forfriskende efter de evindelige Ægteskabsbruds-Dramaer og -Noveller, som har gjen-

taget sig Aar efter Aar i den franske Literatur.

Jeg tilstaaer imidlertid, at hvis jeg selv blot eiede en ringe Brøkdæl af de Egenskaber, som jeg beundrer hos de franske Forfattere, saa havde jeg ikke kunnet modstaa Lysten til at indklæde Honorines Historie i Novelleform; nu har jeg maattet nøies med, ganske simpelt og sandfærdigt at nedskrive dette lille Minde fra mine Pariserophold.

LYKKELIG ELLER ULYKKELIG
KJÆRLIGHED?

UNDER et Sommerophold paa Fredensborg i min Barndom havde mine Forældre leiet en Villa, hvis ene Halvdel beboedes af en Enkefrue og hendes Datter. Disse Damer var store Børnevenner, og rimeligvis har jeg plaget dem med hyppige Besøg, især efter at de havde foræret mig en Kanarifugl, — hvad længe havde været mit høieste Ønske. Imidlertid lod de mig aldrig føle, at jeg trættede dem, og til Gjengjæld viede jeg dem den oprigtigste Beundring og Taknemlighed. Paa ægte Børnevis sværmede jeg af hele min Sjæl for Datteren, der unægtelig ogsaa var en sjelden indtagende Fremtoning. Hun var den Gang ikke længer ung, og egentlig Skjønhed havde hun vist aldrig været; men der var en saadan medfødt Ynde udbredt over alle hendes Bevægelser, over hendes Gang, hendes Smil, saa at hun

udøvede et formeligt Trylleri over sine Medmennesker. Hun skal have været en uforlignelig yndig Baldame, og hun var fetteret Baldronning, endog i de høieste Kredse. Denne Hyldest havde neppe været til Held for hende, der hverken havde Rang eller Formue, og ved den Tid, som jeg her omtaler, havde hun trukket sig helt tilbage fra Selskabslivet. Jeg undredes tidt over, hvor tungsindig hun saae ud, og hvor taus hun fordetmeste var; men selvfølgelig fandt jeg, at det netop klædte hende udmærket, og for mig blev hun en Type for alle melankolske Romanheltinder; thi skjøndt jeg neppe var mere end 9—10 Aar gammel, havde jeg allerede læst mange Romaner.

Var Datteren taus, saa var Moderen desmere talende, og jeg hørte hende en Dag fortælle min Moder udførlig om Datterens Hjerteanliggende, skjøndt Moder jo var hende helt fremmed. Fru H... lagde vist ikke Mærke til, at jeg var tilstede, og naturligvis slugte jeg med Begjærlighed hvert Ord, der blev sagt.

Paa Ballerne i den fornemme Verden havde Datteren mødt en ung, udenlandsk Diplomat, som ved alle Leiligheder og i en paafaldende Grad havde udmærket hende. Da han var smuk, begavet og elskværdig, havde hans Hyldest gjort et uudslætteligt Indtryk paa den unge Piges Hjerter. Efter nogle Aars Forløb blev han forflyttet, og rimeligvis havde han forlængst glemt hende; hans Tilbøielighed havde kun været en flygtig Bal-Inklination; hendes Følelse for ham var derimod en dyb, rod-fæstet Kjærlighed, der satte sit Præg paa hele hendes Liv. Fru H... var inderlig bedrøvet over sin Datters Tungsind, men haabede dog, at Tiden en Gang skulde faae Bugt dermed. Der var et overordentlig smukt Forhold mellem denne Moder og Datter, og det lod til, at Datterens kjærlige Omhu og Opoffrelse i Hjemmet dannede ligesom en Modvægt mod den eneste Tanke, der ellers optog hende tidlig og sildig, — hendes skuffede Kjærlighed.

Der gik nu adskillige Aar, hvor jeg aldrig traf disse rare, venlige Husfæller;

men jeg hørte fortælle, at Datteren tappert havde holdt Modet oppe lige indtil Moderens Død; men da var det, som om hendes Forstand pludselig og fuldstændig tabte Ligevægten; alt andet forsvandt af hendes Bevidsthed; kun om *ham* kredse nu alle hendes Tanker og Begreber. Jeg tror, at hun i længere Tid opholdt sig paa en Sindssygeanstalt, — dog uden Resultat; hun var og blev uhelbredelig sindsy, men rolig og fredelig, saa at hun kunde vende tilbage til sit Hiem,

I mange Aar saae jeg nu intet til hende; derimod gjorde jeg i denne Mellemtid Bekjendtskab med Gjenstanden for hendes Kjærlighed. Jeg traf ham paa en af mine Reiser, og jeg forstod, at han var en Mand, der for Alvor maatte kunne erobre en ung Piges Hjerter. Da jeg saae ham, var han allerede en ældre Mand, helt hvidhaaret, men endnu meget smuk og med et ualmindelig indtagende Væsen. Han var lidt invalid; men da jeg vidste, det var som Følge af en Heltegjerning, fandt jeg, at det snarere forhøiede hans Skjønhed. Nogle

Aar forud havde jeg nemlig læst i vore Blade, at han paa en Reise havde været ombord paa en stor Passagerdamper, som forliste; han var lige til det yderste Øieblik bleven ved Kaptainens Side og havde gjort Underværker af Mod og Opoffrelse for at redde sine Medreisende. Tilsidst blev han ogsaa selv reddet; men da han timevis havde staaet i Vand, havde han paadraget sig saa voldsomme Gigtsmerter, at han nær var bleven Krøbling for Livstid; Mindelser derom beholdt han bestandig. (Denne Begivenhed havde vistnok endmere forøget Frk. H...s Sværmeri for ham). Han var nu sit Lands overordentlige Gesandt i den By, hvor vi netop opholdt os; han var gift med en smuk og rig Fyrstinde og var en lykkelig Familiefader. Han talte med Begeistring om Danmark, hvor han havde tilbragt saa lykkelige Aar, og var henrykt over at gjense sine Forældre, med hvem han kunde opfriske de glade Minder fra Ungdomstiden. Han besøgte dem ofte, og en Dag kunde Moder ikke dye sig for at bebreide ham

hans Kurmageri til den unge, danske Dame, der for hans Skyld havde mistet sit Hjerte og sin Forstand. Han blev meget bevæget ved at erfare hendes sørgelige Skæbne, som han ikke havde havt Anelse om, og han svarede: „Kjære Frue, jeg haaber, De tror mig paa mit Ord, jeg har aldrig været en lapset Kurmager. Nu erindrer jeg godt, at den Dame, De omtaler, var et af de yndefuldeste, mest indtagende Væsner, jeg nogensinde har truffet, og jeg har vistnok i høi Grad udmærket hende paa alle de Baller, hvor vi mødtes; men jeg har kun vist hende ridderlig Hyldest; jeg har aldrig udtalt et eneste Ord, som jeg nu maatte bebreide mig, og jeg anede ikke, at hun nærede en dybere Følelse for mig. Jeg er inderlig bedrøvet over hvad De der fortæller mig; men min Samvittighed frikjender mig fuldstændig i denne Sag, og jeg vil meget nødig miskjendes af *Dem*.“

Mange Aar derefter, da jeg allerede forlængst var ansat her ved Theatret, saae jeg en Dag Frøken H... paa Gaden og

gjenkjendte hende strax; hendes Skikkelse var uforandret, ja, Dragten syntes endog at være den samme, som hun bar i mine Barndomsdage, — rén og pyntelig, men saa uendelig gammeldags. Hun havde endnu sin lette, svævende Gang; men hendes Haar var næsten hvidt, og Ansigtets Udtryk var som forvandlet, — mærkelig nok — fra den fordums dybe Melankoli til den mest straalende Glæde; hendes Øine lyste som Stjerner. Da hun opdagede mig, løb hun mig imøde, kaldte mig „sin kjære lille Charlotte, som hun saa længe ikke havde seet,“ spurgte til hver især af min Familie, og gjorde ikke i fjerneste Grad Indtryk af en Sindsforvirret. Men pludselig udbrød hun: „Hvor Du sang deiligt i Aftes paa Theatret, kjære Charlotte! Baade Grev D og jeg var henrykte over Dig. — Ja, Du véd da nok, at jeg er gift med Grev D? — men Du véd neppe, hvor ubeskrivelig lykkelig jeg er. Kom endelig og besøg os! Greven vil blive ligesaa glad som jeg over at see Dig; han véd, hvormeget jeg altid har interes-

seret mig for Dig, ligefra Din Barndom.“ Saa kyssede hun mig til Afsked og svævede videre, stadig med det lyksalige Smil paa Læberne. Folk saae efter hende, og jeg hørte En sige: „Det er den gale Frk. H . . . , hun har mistet Forstanden af ulykkelig Kjærlighed.“

Kunde man egentlig kalde den Kjærlighed *ulykkelig*? — I det Øieblik kunde jeg næsten have misundt denne stakkels Kvinde hendes dybe, uudtømmelige Væld af Følelse, hendes grundmurede Trofasthed. Denne Kjærlighed havde været hendes „kjære, stadige Tanke“ fra hendes tidlige Ungdom, gennem tunge Tider, under Sygdom og Sorg, indtil den nu stod som Enehersker i hendes Bevidsthed og fyldte hende med en usigelig Lykke. Hendes Lykke var ganske vist kun et Fantasibilled'; men for hende var den ubrødelig Sandhed, og hendes Kjærlighed var altsaa *lykkelig*; paa *den* havde hun levet i mange Aar, og i jublende Glæde over *den* lukkede hun sine Øine i Dødens Stund.

EN GLAD FAMILIE

SKJØNDT jeg nu er i den Alder, hvor man fordetmeste finder, at alt var bedre i Ens egen Ungdom, vil jeg dog meget nødig synge med i det Klagekor. Jeg haaber, at jeg vedblivende skal kunne dele Nutidens store Interesser og glæde mig over alle dens uhyre Fremskridt, selv om jeg skulde naae Herr Methusalems Aar. Men vist er det imidlertid, at en saa udstrakt Gjæstfrihed, en saa rørende Nøisomhed og en saa overstrømmende Livsglæde, som herskede i den første Halvdel af det 19de Aarhundrede, kan vor Tid, uagtet alle sine Fortrin, ikke opvise Mage til. — Jeg tænker her navnlig paa én Familie, hvor alle Medlemmerne var sande Typer for denne Retning. Faderen var ansat ved en Fabrik, — nutildags vilde man vel kalde ham Direktør, — og hans Stilling har vistnok været ret fordelagtig, at

dømme efter den store Gjæstfrihed, han udfoldede; mange intelligente og ansete Mennesker hørte til hans Omgangskreds. Baade Forældrene og deres Børn (2 Sønner og en Datter), havde et medfødt Blik for alt lyst og godt her i Livet, men tillige for alle de komiske Sider hos deres Medmennesker, og de havde Talent nok til at gjengive deres Iagttagelser paa en umaadelig morsom Maade; hvor træffende deres Vid end kunde være, saa fandtes der dog aldrig nogen Braad deri; det udsprang kun af den ustyrligste Munterhed. Mit første Minde fra dette Hjem skriver sig fra min tidlige Barndom; jeg var neppe mere end 3—4 Aar. Jeg erindrer, at jeg blev baaret ind og sat paa en Bænk foran en Lamperække; at det var Holbergs „Barselstue,“ der blev opført, forstod jeg først flere Aar efter. Jeg husker ogsaa, at jeg udstødte et Glædeshyl ved at gjenkjende en af mine Tanter som „Engelche Hattemagers“, og at man betydede mig, jeg skulde være ganske stille, — hvad jeg naturligvis holdt mig efterrettelig; men desto

mere forbausede det mig, at alle de Voxne lo, som om de var gale, og klappede i Hænderne hver Gang „Barselkonen“ sagde et Ord. Aarsagen, — som jeg ogsaa først opdagede længe efter, — var den, at *Husfaderen* selv spillede „Madam Corfitz“, og da han var Holstener og havde bevaret en udpræget Akcent, maa Replikerne unægtelig have virket overvældende komisk.

Mine Forældre kom ikke saa ofte der i Huset som vi Børn, der unægtelig mødte ved enhver Leilighed, og for hvem det Hjem var et sandt Paradis; thi vi kunde tumle os i ubunden Frihed og finde paa tusind Galskaber; alt blev taget for gode Varer. Alle i denne Familie var som sagt opvakte og elskværdige; men flittige var de absolut ikke, — med Undtagelse af Moderen, der altid var i glad og ivrig Virksomhed. For os Børn var det jo en Fordel, at Ingen havde travlt; thi saa legede endog de voxne Sønner hele Tiden med os, og vi morede os herligt.

Hvorvidt Husfaderens Mangel paa Flid har været Aarsag til, at han blev fjernet

fra sin Stilling, eller om han har fundet Arbeidet for overvældende og selv taget sin Afsked, det véd jeg ikke; men jeg husker, at Familien flyttede hen i en meget mindre og tarveligere Bolig, hvor man alligevel gjenfandt den samme Gjæstfrihed og Munterhed som forhen, saa vi anede ikke Uraad, før vi en Dag pludselig fik at vide, at „Pappe“ (som hans Børn kaldte ham), var bleven sat i *Slutteriet* for Gjæld. Vi Børn, som elskede ham, hylede af Sorg over den Ulykke, der havde ramt vor rare, gemytlige Ven. Den Gang nærrede jeg langt større Rædsel for „Slutteriet“, end jeg nu føler for de Siberiske Fængsler; men denne Ånskuelse fik jeg snart betydelig modificeret. Med min Mormor aflagde jeg Visit i Gjælds fængslet og fandt „Pappe“, ikke alene i straalende Humør, men i ivrig Samtale med flere af sine Lidelsesfæller, der heller ikke lod til at være særlig betagne af „Situationen“. Blandt disse fandtes en forgjældet Digter, et Slags mislykket Geni, men som virkelig skal have havt et ikke ubetydeligt Ta-

lent. Han var forresten bekendt for at sælge sin Pen og havde, skjøndt ikke navngiven, skrevet meget ivrigt og hadefuldt imod min Fader, som han aldeles ikke kjendte personlig. En Dag, efter at min Moder havde besøgt vor gamle Ven, kom samme Digter, der var hans Nabo i Fængslet, sturtende ind og spurgte, hvem den smukke, elskelige Dame var, som han havde talt med (Døren havde nok staaet paa Klem), og da „Pappe“ sagde ham hendes Navn, udbrød han: „En Mand, der har en saadan Hustru, maa jo absolut være et fortræffeligt Menneske; ham skal jeg aldrig mere forfølge, hverken i Tale eller Skrift“, — og han holdt virkelig Ord.

Hvor længe vor Ven opholdt sig i Slutteriet, husker jeg ikke; men en Søndag-Morgen kom hans Datter jublende op til os og indbød min Mormor og os Børn til Middag den Dag; „Pappe“ var sluppet ud, da hans Kreditor var kommen for sént med Betalingen for hans Ophold. Nu havde han altsaa sin Frihed, og den skulde feires med en Fest i Hjemmet. Stemningen

var glimrende, og Velkomst-Skaalen blev drukket med en Begeistring, som om Pappe var vendt tilbage fra en farefuld, men vellykket Opdagelsesreise. Om Eftermiddagen spadserede vi ud til Frederiksberg; men Fruen kunde ikke gaae med, da hendes eneste Hat var altfor gammel og grim, hvad hun forresten tog meget gemytligt. Hun satte den paa, — lidt paa Snur, — og gav en hel lille Scene, saa uimodstaaelig komisk, at vi alle var nærved at døe af Latter; *hvis* hun var gaaet med, saa havde „Skildvagten ved Vesterport“ ganske sikkert vendt sig om og seet efter hendes Hat, ligesom efter Madam Skaarups i „Sparekassen“. (Den Gang stod Vesterport endnu). I Frederiksberg-Allee mødte vi et Selveier-Kjøretøi, hvori der sad en Mand, som, idet han saae vor Vært, udstødte et Raab af Forbauselse; de to Herrer betragtede hinanden et Sekund i Taushed, brast saa pludselig i Latter og svingede deres Hatte som til Vivatraab, hvorpaa Hver fortsatte sin Vei. Pappe, som med min Mormor under Armen, førte

vor Trup an, vendte sig skoggerleende om til os og sagde: „Det var ham, som puttede mig i Kachotten!“ — der var ikke Spor af Nag mellem Kreditor og Debitor.

Familiens yngste Søn, der var et meget godt Hoved, men som desuagtet aldrig naaede at blive Student, gik med som Frivillig i den første Slesvigske Krig. Hans Forældre og Sødskende var ligesaa patriotisk-begeistrede som han, og det vilde neppe have overrasket dem, hvis han, ved Krigens Slutning, var vendt tilbage som Oberst, ja endog som General. Han kæmpede med i et af Slagene, uden at blive saaret, og der var stor Glæde i Hjemmet; men kort Tid efter fik han Typhus og døde paa Augustenborg Lazareth. Det var et haardt Slag for de stakkels Mennesker. Dog midt i deres store Sorg og Savn kunde de fortælle de morsomste Historier, som Sønnen havde oplevet i sin Soldatertid, og opmuntre sig selv og andre ved at læse hans indholdsrige og virkelig vittige Breve. Munterheden kunde aldrig hélt

forlade dette Hjem; der blev grædt og lét i samme Øieblik.

Sorgen bankede nu oftere paa deres Dør; Faderen blev meget syg; han fik et langt Sygeleie, og ved hans Død saae det mørkt nok ud for Familien. Ogsaa den ældste Søn døde temmelig ung, og Moder og Datter stod da ene i Verden, uden at have en eneste Øres fast Indtægt. Modet og det glade Sind var nu deres hele Eien- dom; men dermed hjalp de sig virkelig ogsaa paa Fode igjen.

De flyttede nu ud paa Amager, hvor Fruen indrettede et Slags Spisekvarter, og da hun lavede udmærket Mad, fik hun snart en Mængde Kunder; men „Regne- mester“ havde hun aldrig været; dels ud- delte hun altfor store Portioner, i Forhold til Prisen, og dels bespiste hun Budene, der hentede Maden, — (stundom ogsaa deres Børn), — *gratis*, „da det virkelig var Synd, at de stakkels, fattige Mennesker skulde lugte Maden, uden at faae noget med af den,“ — saa hun spandt sandelig ikke Silke ved Forretningen.

Selv under disse tarvelige Forhold gjorde baade Moder og Datter saa mange morsomme Iagttagelser og oplevede saa mange komiske Begivenheder, stadig gjengivet med deres sprudlende Lune, saa jeg ofte har beklaget, at ingen af disse Damer nogensinde tænkte paa at nedskrive deres Oplevelser; det var sikkert blevet Fortællinger i *Fritz Reuters* Genre. — En af deres Naboer paa Amager, en ret velhavende Jyde, havde indbudt Datteren til at gaae med ham og hans Familie i Theatret, og han havde tilføiet, at de alle skulde blive trakteret med Kager og Drikkevarer. Hun var henrykt; det var længe siden hun havde været i det kgl. Theater, og saa at skulle gaae paa Café efter Forestillingen! det var jo mere end herligt. Udfaldet svarede ikke ganske til hendes Forventning; de blev pakket sammen i en daarlig Loge i 3die Etage, hvor man omtrent intet kunde see (det var i det gamle Theater) og „Nachspillet“ — Café-Besøget — indskrænkede sig til, at den jyske Nabo, i en Mellemakt, stak dem hver en Kage i Haanden,

medens han selv drak Limonade af et stort Glas, som han dog af og til rakte hen til de andre, med den venlige Opfordring: „Døp, døp, bitte Børn!“ Tiltrods for Skuffelsen, havde den unge Pige dog havt en fornøielig Aften.

Om just ikke altid i den lystige Genre, saa oplevede Moder og Datter bestandig en eller anden lille Begivenhed, blot de gik udenfor deres Dør. Æn Dag, paa en Spadseretour, blev de overfaldet af et saa forfærdeligt Uveir, at de umulig kunde naae hjem, men maatte, gjenneblødt og tilsølede, bede om Ly i et meget pænt lille Hus, som de netop kom forbi. De gjorde mange Undskyldninger for deres Indtrængen, men blev modtaget med en Glæde og Venlighed, som om de havde været gamle, kjære Venner. De blev trakteret med Kaffe og Kager, deres Tøi blev tørret, og Husets Beboere vilde neppe give Slip paa dem, saa fornøieligt gik Konversationen. Fra ingen af Siderne spurgtes om Navn eller Stilling; senere fik Damerne at vide, at

denne hjertelige Gjæstfrihed var vist dem af — *Skarpretteren* og hans Familie.

Forretningen paa Amager kunde naturligvis ikke svare Regning; Datteren havde længe sagt, at de tabte idetmindste en Skilling paa hver Portion, men at Moderen vistnok tænkte, ligesom Kagekonen: „Det er Mængden, som skal gjøre det.“

Madlavningen blev altsaa opgivet, og de flyttede atter ind til Byen, i en ganske lille Leilighed; men ogsaa dér var Solskin, Hygge og Glæde, — disse Husguder, som aldrig svigtede dem. Damerne ernærede sig nu ved at pynte Dukker for en Legetøishandler; men selv dette ensformige og slet betalte Arbeide forstod de at aflokke en fornøielig, ja, saa at sige, en kunstnerisk Side; de efterlignede Nationaldragter, Baldragter o. s. v, og tog Modeller, hvor de kunde finde dem. En Dag, da jeg besøgte dem, snurrede Fruen mig rundt og mønstrede min Dragt meget grundigt, og da jeg gjorde hende opmærksom paa, at jeg ikke var „fjong“ nok til at gjælde som Modejournal, svarede hun: „Jo, som Mo-

del for en „Rigsorts-Dukke“ er Du glimrende.“ — Da de selv skulde give alt Tilbehør til Dukkerne, blev Indtægten yderst diminutiv; men saa fandt deres Venner paa at samle, hver i sit Hjem, alt hvad der muligvis kunde anvendes til Dukkegarderobe, og i disse Pakker indsmugledes da af og til nogle Kolonialvarer, Klædningsstykker eller andre Ting, der kunde være til Nytte. Og da kom atter det rørende, elskelige Sindelag for Dagen; alt blev modtaget med Jubel, som en Festgave, aldrig som en Almisser, der muligvis kunde trykke eller saare. Fruen havde en Gang hørt sin Yndlingspræst sige, at Gud elsker ikke alene en glad *Giver*, men ogsaa en glad *Modtager*, og disse Ord havde hun trolig lagt sig paa Hjerte. I sine Velmagtsdage havde hun havt den inderligste Glæde ved „at give og meddele,“ saa hun kunde fuldtud forstaae, hvor glade hendes Venner maatte føle sig, ved en Gang, til Gjengjæld, at kunne være noget for hende.

Selv paa sin Dødsseng bevarede Mo-

deren det glade Sind, det lyse, kjærlige
Blik paa Livet og Menneskene; *hun* kunde
gjøre *Kaalunds* Ord til sine:

„Jeg elsker den brogede Verden,
Trods al dens Nød og Strid!
For mig er Jorden skjøn endnu,
Som i Skabelsens Ungdomstid!“

Vi, som besøgte hende i hendes Sygdomstid og bildte os ind, muligvis at kunne bringe hende Trøst og Opmuntring, vi gik selv trøstede og oplivede fra hendes Dødsleie. Dødens Nærhed formaaede ikke at kaste sin Skygge over hendes lyse Tilværelse, og Døden selv kunde ikke forjage det milde, glade Smil fra *hendes* Læber.

„PYNTEKONER“

Skyggerids af gamle Minder

4

SAALEDES kaldtes altid vore Paaklæder-
sker ved Theatret, selv om de slet
ikke var „Koner“, kun ældre eller yngre
Jomfruer. Mellem hverandre indbyrdes
kaldte de sig „Madammerne“, enten de
var gifte eller ugifte. — Jeg maa nu, som
næsten ved enhver Leilighed, forud be-
mærke, at de Forhold, jeg her omtaler,
rimeligvis slet ikke passer paa Nutiden;
maaske er denne Type hélt forsvundet fra
det kgl. Theater, hvor meget skal være
forandret, efter hvad man har sagt mig;
men for omtrent et Kvant-Aarhundred si-
den, — Grændsen for min personlige Er-
faring i den Retning, — da var Pynte-
konerne endnu et virkelig eiendommeligt
Folkefærd, og jeg mindes dem som baade
morsomme og rørende elskelige Fremto-
ninger. For disse tarvelige, fordetmeste
fattige Kvinder, stod de Aftentimer, hvor

de arbeidede paa Theatret, som Besøg i Fantasiens Rige. De nød et Skuespil, maa-skee i høiere Grad end de fleste Tilskuere i første Parkett, og dog saae de kun Brudstykker af Forestillingen og fra en saa daarlig Plads, saa det næsten var et Under, at de overhovedet kunde see noget; en Aften saae jeg f. Ex. min Pyntekone, behændig som en Kat, kravle op ad en af Side-Coulisserne og tage Plads mellem Soffitterne, henrykt over at skue Scenen i Fugleperspektiv.

„Madammerne“ er imidlertid meget strenge Kritikere, kun ikke ligeoverfor deres „egne Damer“. Pyntekonen er som en Slags „*mère de la débutante*“; hun jubler over Bifald, ærgrer sig over enhver Til-sidesættelse, glæder sig over Ros i Bladene, hader og misunder Rivalinder, — alt paa sin Dames Vegne og naturligvis paa en langt mere udpræget Maade, end Kunstnerinderne selv vilde udtrykke sig. Den Hengivenhed og Deltagelse, de viser deres Damer, er ligefrem rørende. Naar jeg i en Rolle havde hurtig Omklædning

og i vild Fart styrtede op paa mit Værelse, maatte jeg ofte vente paa min Paaklæderske, der ikke paa nogen Maade vilde forlade Scenen, før hun havde hørt, om der faldt Applaus eller ei; jeg behøvede aldrig at spørge; jeg kunde læse Udfaldet af hendes Ansigtstudtryk.

Da jeg en Gang maatte afstaae en af mine Yndlingsroller til en Debutantinde, var min Pyntekone aldeles fortvivlet, og hun blev næsten syg af Ærgrelse, da Debutantinden gjorde Lykke. Hun gav sin Harme Luft ved at skjænde paa mig: „See, *hun* havde faaet en straalende ny Dragt, medens De, Frøken, nøies med det værste gamle Snavs af Kostumer.“ „Naa, spurgte jeg, „saae hun da saa deilig ud?“ „Hun!!“ raabte Pyntekonen, hun saae rædsom ud, væmmelig!“ — og da jeg brast i Latter over denne mærkelige Logik, blev Madammen stødt, bebreidede mig min utilgivelige Ligegyldighed og gik bort i Vrede. En anden Gang havde jeg ogsaa nær forspildt hendes Venskab, da hun græd sine modige Taarer af Glæde over

en rosende Artikel, der havde staaet om mig i et af vore Blade, medens jeg slet ikke havde læst den; hendes Vrede gik dog snart over.

I sit Hjem arbeidede hun trolig for at ernære sin Børneflokk; men alle hendes Tanker og Interesser kredsede dog næsten udelukkende om Theatret. Jeg vilde en Gang indbyde hende og hele hendes Familie til en Skovtour, men fik det Svar: „Kjære Frøken, De maa ikke tro, jeg er utaknemlig; men jeg kan ikke forstaae, hvad Fornøielse der er ved at gaae og glo paa de Træer; nei, saa holder jeg da tusind Gange mere af de malede Skove her paa Theatret“. Da hun havde faaet en lille Søn og strax sendte mig Melding derom, lod hun tillige sige, at om et Par Dage skulde hun nok møde igjen til Paa-klædning, hvad jeg naturligvis paa det bestemteste frabad mig. Hun blev forresten temmelig syg den Gang og mødte først til Tjeneste efter Barnets Daab; men da var hun ogsaa hélt ør af Lyksalighed over atter at være i sit rette Element. En Som-

mer, da jeg skulde paa Tournée, vilde hun absolut reise med og hjælpe os alle med Paaklædning og Indpakning; hun vilde gjøre det uden Betaling, alene for Æren og Fornøielsen, og hun tilbød endda at gjøre Tjeneste som „Sjofelør“ (Soufflør). Jeg svarede blot: „Men Manden og de 7 Børn!“ — „Ork, Gud!“ udbrød hun med et dybt Suk, „dem havde jeg jo rent glemt.“

Min Pyntekone var dog civiliseret nok til at ansee en Reise for en virkelig Fornøielse, hvorimod Fru Eckardts Paaklæderske, — forresten en nydelig gammel Kone, — var ude af sig selv af Fortvivlelse, da Fru Eckardt og jeg, for mange Aar siden, skulde reise sammen til Italien. Vi maatte opbyde al vor Veltalenhed for at overbevise hende om, at Reisen var en Glæde for os, og at den slet ikke var forbundet med Fare. Endelig standsede hun sin bittre Graad, og med opløftet Blik sagde hun: „Ja ja, saa vil jeg da stole paa *Vorherre* — og Frøken Bournonville,“ — en Yttring, jeg meget ofte blev

drillet med, ja næsten døde ondt for; men det var jo ogsaa en formastelig Sammenstilling.

I mine senere Theateraar, da min første Pyntekone var død, fik jeg en ældre Stedfortræder, en af Veteranerne i Tjenesten. Hun holdt ud, til hun var 80 Aar, ikke af Trang, saavidt jeg tror; thi hun lod til at være nogenlunde velstillet og havde det nydeligste lille Hjem, man vilde see; men hendes Begeistring for Theatret og dets Kunstnere var og blev usvækket. Da hun hørte til den gamle Skole, havde hun ogsaa den Tids Overbevisning om, at *Taarer* var det sikreste Tegn paa sand Følelse; hun græd meget og ved alle Leiligheder, saavel glædelige som sørgelige, og hun var ikke lidt stolt af, at Professor *Phister* havde kaldt hende „det fugtigste Gemyt ved hele Theatret.“ Ogsaa hun viste mig en næsten moderlig Godhed, der bl. a. yttrede sig i Formaninger om at være lidt mere ordentlig med Theatrets Rekvisiter. „Husk paa, lille Frøken,“ sagde hun, „at jeg faaer „Prémang“ for Deres „Distra-

tioner“. Tiltrods for hendes mange Taarer var hun et lyst Sind, og det var meget morsomt at høre hende fortælle om sine Oplevelser fra de mange Theateraar.

Selv i Provindsen har jeg fundet et Pragtexemplar af en Pyntekone. Paa en Tournée er Tiden for kort til, at hun kan slutte sig til sine Damer, saaledes som vore faste Paaklædersker; men denne, som jeg her omtaler, traf jeg oftere, da jeg gjentagne Gange optraadte i samme By. Ved vor Ankomst dertil første Gang meldte hun sig strax til Embedet og blev antaget. Hun var ikke synderlig dygtig i sit Fag; thi af lutter Beundring glemte hun hélt at hjælpe os med Paaklædningen. Hun saae paa os med et næsten tilbedende Udtryk, og efter den første Forestilling sagde hun til mig: „Guj, Frøken, hvor De speller dejligt! den Rulle lægger osse magensløst for Dem. De er regtenok løkkelig. Jeg har forfeilet mit Liv; jeg sku ha' væt ved Theættet; det har jeg altid væt saa gal etter.“ — Havde hun ikke havt Taarer i Øjnene, da hun sagde dette, saa var jeg

bristet i Latter; nu tænkte jeg kun paa, hvilket Kæmpe-Arbejde hendes „Maaske-Instruktør“ vilde have havt, for at faae det Sprog civiliseret.

Da jeg, efter omtrent 10 Aars Forløb, atter gjæstede den By, laae Pyntekonen alvorlig syg; men hun erklærede meget bestemt til sin Læge, at hun maatte op og hen paa Theatret, ellers døde hun af Sorg. Hun hjalp os naturligvis endnu daarligere end forrige Gang, men saae straalende glad ud, skjøndt hun var bleg og mager som en Dødning. Da vi et Øjeblik var alene, betroede hun mig som en dyb Hemmelighed, at nu havde hun dog én Gang smagt den Lykke, hun altid havde drømt om. Da en Skuespillerinde ved en omreisende Trup var bleven syg, og Direktøren altsaa var i stor Forlegenhed, havde min Pyntekone tilbudt at doublere Rollen. Hendes Navn havde ikke staaet paa Plakaten; der stod derimod *3 Stjerner*, hvorover hun syntes at være meget stolt. Hun havde kun spillet den ene Aften, men havde gjort stor Lykke.

En Aften, da vi gav „la Traviata,“ hvori

jeg spillede Venindens lille Rolle, maatte jeg selv hjælpe mig med Paaklædningen, da Pyntekonen, i sin Henrykkelse, stod som fastnaglet nede paa Scenen. Da hun efter Forestillingen kom op paa mit Værelse, var hun dybt bevæget over Slutnings-scenen i Operaen, og saa forgrædt, at hun næsten var ukjendelig. Hun kastede sig om min Hals og udbrød: „Ja, hvis man blev saaledes elsket, saa kunde man døe med Glæde.“ — (Denne Yttring smigrede i høi Grad vor Tenor, der ellers altid blev drillet med, at han spillede sine Elsker-roller altfor køligt).

Nogen Tid efter vor Afreise, hørte jeg, at den stakkels Pyntekone var død. Da hun hverken var ung eller smuk, er det ikke rimeligt, at hun opnaaede den Lykke at blive elsket saa høit som „la Traviata“; men hun havde dog oplevet at være *Stjerne*, omend kun paa Plakaten og blot for en eneste Gang; dog havde hun af denne ene Aften havt større Glæde, end mange Kunstnerinder af en lang og vellykket Theaterbane.

EN JØDISK FAMILIE

NOGLE af mine allertidligste Minder skriver sig fra et Sommerophold paa *Frederiksdal*. Jeg var kun 2¹/₂ Aar gammel, saa jeg vil ikke paastaae, at Indtrykkene har præget sig klart i min Erindring. Egnens Skjønhed har jeg først opdaget langt senere; men jeg husker tydelig en smuk og venlig Dame, der næsten daglig kom og bad om at maatte laane mig, og som tog mig paa Armen og bar mig ind i Nabo-Villaen, hvor jeg vistnok i en utrolig Grad blev „baaret paa Hænderne.“ Familien i dette Hjem var meget formuende, men havde ingen Børn, kun en Pleiedatter, som den Gang var en halvvoxen Pige. Fra disse Besøg mindes jeg især 3 Ting, nemlig en stor, lys Sal, en deilig Have og — som det mørke Punkt i dette Paradis, — en Hund, der indgjød mig formelig Rædsel. skjøndt den vistnok var en yderst fredelig

Skabning. Saa maa jeg ogsaa have lagt Mærke til nogle Sange, som jeg gjengav i et Tungemaal, der hverken hørte hjemme blandt de levende eller de døde Sprog; men Fader, som i sin Barndom var kommet meget hos en jødisk Familie, gjættede strax, at det skulde forestille Hebraisk.

Dette Venskab, som jeg „saa ganske uforskyldt“ havde vundet, førte til en stadig Omgang mellem mine Forældre og disse rare Sommernaboer, hos hvem jeg dog vedblivende beholdt Førsterangs-Pladsen, og da de senere antog endnu en Pleiedatter, der omtrent var min Jævnaldrende, blev jeg mere og mere som „Barn af Huset.“

I den Tid udgjorde Jøderne næsten en Klasse for sig selv, og de fleste af dem overholdt strengt deres religiøse Ceremonier. De vidste, at de endnu var Gjenstand for megen Fordom, og der saaes kun yderst faa Kristne i deres Omgangskreds; men de følte instinktmæssig, *hvem* der var fordomsfri og retfærdig ligeoverfor dem, og blandt disse var min Fader. Han havde

altid næret historisk Interesse for „Guds udvalgte Folk“ og ofte fremhævet, at Loven og Profeterne var Grundvolden for vor egen Tro, og at vor Frelser var født af en jødisk Kvinde; jeg fandt altsaa slet intet latterligt ved de Ceremonier, hvortil jeg blev Vidne hos mine jødiske Venner. Det var næsten med en Slags Andagt, at jeg betragtede den stadigbrændende Lampe foran de Afdødes Billed, eller hørte paa de Sange, der istemtes ved Bordet, naar der feiredes en eller anden Fest, og Fredag-Aften foer jeg om som en Raket for at pudse alle Lysene, som Familien selv ikke turde røre, efter at Sabbaten var begyndt. Mine høitidsfulde Følelser fandt imidlertid ikke megen Støtte hos min lille Veninde, Pleiedatteren, som dog selv var Jødinde. Paa en af disse Festdage sad vi to Smaapiger for os selv ved et lille Bord, og da Sangen begyndte, og Herrerne samtidig satte Hattene paa, var hun nærved at kvæles af Latter; hun puttede Servietten i Munden for at dæmpe dette lidt forargelige Udbrud af Lystighed; men sam-

tidig gjorde hun saa mange pudsige Grimacer, at hun ogsaa fik mig til at lee. Nu brast Værtindens Taalmodighed; hun foer fra Bordet, og — uden dog at sige et eneste misbilligende Ord — greb hun os En ved hver Haand, og formelig slyngede os ind i en anden Stue, hvor Husets Datter kastede sig i en Lænestol og skoggerlo. Da jeg bebreidede hende, at hun kunde gjøre Nar af sine egne Trosfæller, svarede hun: „Husk paa, jeg har jo aldrig før seet disse „Optøier“; i den Provindsby, hvor jeg er født, var vi den eneste Jødefamilie, saa vi bar os ad som andre Mennesker, og det var vi nødte til.“ — Hun havde dog vistnok allerede fra sin Barndom mærket noget til Race-Fordommen; thi jeg husker, at hun udbrød: „Aah, hvor det dog er kjedeligt, at jeg er Jøde!“ — Hun var ikke at formaae til at gaae igjennem Læderstræde med os andre Børn, — „fordi der var saa mange ækle gamle Jøder, der naturligvis vilde nikke til hende,“ — og paa et Børnebal hos os, mindes jeg, at hun sad alene i en Stue og hulkede, fordi den

Dreng, hun dandsede med, havde spurgt, om hun var Jøde. Min Moder sagde blot: „Jamen det er Du jo, min søde Pige, saa det er da ikke noget at græde for; kom nu med mig!“ Saa førte Moder hende ind i Balsalen og sagde til den „frågvise“ Kavallér: „Ja, denne lille Pige nedstammer fra Abraham, og Du aner vist næppe, fra hvilken Hedning Du selv nedstammer, saa derfor kan I da udmærket godt dandse sammen;“ — og nu gik Dandsen atter „saa let gennem Lunden.“

Samme lille Pige havde egentlig et dybt religiøst Gemyt og tilegnede sig med Inderlighed alt, hvad der var poetisk og ophøiet ved hendes Tro; men hun var en skarp lagttager og opdagede snart hvad der var Sandhed og hvad der kun var Skinhellighed. Jeg hørte hende fortælle min Fader, til hvem hun havde en ubegrændset, datterlig Tillid, at naar en Jøde var død, saa skulde hans nærmeste Slægtninge sønderrive deres Klæder af Sorg; „men,“ udbrød hun, — „jeg har selv seet, at Mange af dem sprætter Klæderne forsigtig op og

lader dem sye sammen igjen, og ved Paa-sketid, naar de staaer og synger en Bøn til Jehova, om at føre dem tilbage til Jødeland, saa har jeg hørt dem hviske til hverandre: „vi gaaer schgu ikke.“ — Vi andre lo, men hun selv brast i Graad. — Da hun blev voxen, havde Forholdene hélt forandret sig, og hun led vistnok aldrig mere, hverken under Race-Fordommen eller under sine indre Selvmodsigelser; hun gjorde netop et ualmindelig *harmonisk* Indtryk. Da hun var smuk, begavet og talentfuld, blev hun søgt og feiret i alle Selskabskredse, og senere var hun, som Hustru og Moder, Midtpunktet i et lykkeligt og mageløst gjæstfrit Hjem.

Hvad der egentlig var det eiendommelige ved mine gamle Venners Hjem, forstod jeg neppe i min Barndom; men jeg havde dog en Følelse af dets særegne Præg. Der hvilede ligesom en gammel-testamentlig Nimbus over det hele, og Personerne forekom mig som en Slags Illustrationer til Bibelhistorien. Fru E . . . , der endnu var en komplet Skjønhed, kunde udmærket

gjælde som Type for en *Rebekka* eller en *Rachel*, og hendes Mand kunde til Nød forestille en af Patriarkerne. Man sagde, han havde været smuk; men det kunde jeg ikke see Spor af; som Barn har man ikke Fantasi nok til at tænke sig en gammel Mand i Skikkelse af en skjøn Yngling. Han havde udpræget østerlandske Træk, en daarlig Holdning og en paa-faldende fremmed Akcent, skjøndt han var født i Kjøbenhavn. I de Tider talte Jøderne ofte Tydsk indbyrdes, og det satte jo sit Præg paa deres danske Udtale; Fader hørte en gammel Jøde erklære: „Deutsch ist eine heilige Sprache.“ — Herr E...s Jargon var dog vistnok betydelig bedre end den, der taltes i Faders Barndomstid. Fader kom næsten daglig hos en Jødefamilie som han elskede, og da han en Gang græd bitterlig over, „at Jøderne havde korsfæstet Kristus,“ trøstede de ham saaledes: „Det var schlettes ikke vos, det var jo Rømerne.“

Tiltrods for Jargonen interesserede det mig umaadelig at høre Herr E... fortælle,

især om sin Barndom. Han havde, som lille fattig Dreng, løbet om og solgt Piskebaand, og ved denne Handel havde han sammensparet 2 Specier (8 Kroner), hvormed han havde lagt Grunden til hele sin store Formue; han taalte derfor ikke, at Folk, som ikke forstod sig paa Penge, vovede at tale ringeagtende om „nogle faa Daler.“ Han var ikke lidt stolt af sin Rigdom og opfordrede tidt min Fader til at gætte, hvor stor den var; han straaledede af Fornøielse, da Fader næsten altid nævnede for lavt et Tal. Hvor megen Pris han end satte paa Penge, saa tillod han ikke, at der heftede den mindste Plet ved en Formue, — han havde selv fortjent hver Skilling ærligt og redeligt, — og da vi en Gang talte om en meget rig Kjøbmand, som jeg troede var Jøde, udbrød Herr E . . . : „Nei. det er han ikke; men Du kan tage Gift paa, at han er en langt værre *Jøde* end nogen af os andre.“ Pleiedatteren gav sig til at græde; hun kunde nok selv skumle over sin Nation, men tillod ikke andre at sige noget nedsættende om den.

Herr E... hørte til de Orthodoxe, og enhver af Lovens Forskrifter blev samvittighedsfuldt overholdt i hans Hus; han kom altid meget opbygget hjem fra Synagogen og gjengav os ofte hele Rabbinerens Tale. Egentlig var han stolt af at være Jøde; men han var ikke blind for sine Trosfællers Skyggesider; han erklærede f. Ex., at han langt heller gav en Almisse til en kristen Tigger, der takkede og velsignede ham, end til en Jøde, der sjelden var tilfreds med Summens Størrelse, og som lod ham høre, at efter Loven var det kun „hans forbandede Pligt og Skyldighed“, at dele med de Fattige, naar han selv var rig.

Paa en Maade var han meget gavmild, skjøndt han ikke holdt af at uddele Smaa-gaver; gjaldt det derimod et nyttigt Øie-med, kunde han med Glæde skænke store Summer bort. — En østerlandsk Egenskab besad han i allerhøieste Grad, nemlig *Gjæstfrihed*; han straaled af Glæde, naar han havde Selskab, og jubled og morede sig som en Yngling; jeg husker godt hans

sædvanlige Afskedsreplik, nemlig: „Kom endelig snart igjen og *mor Dem!*“ — Han kunde unægtelig byde sine Gjæster en sjælden Kunstnydelse, da begge hans Pleiedøttre var udmærkede Pianistinder; den ældste af dem havde, som Barn, endog spillet paa en Hofkoncert og gjort stor Lykke.

Fra dette Hjem bevarer jeg Mindet om mange glade Fester, saavel i Hovedstaden som paa Villaen i Frederiksdal. — Fru E . . . var min udkaarede Yndling, og som Barn troede jeg fuldt og fast, at hun hørte til mine nærmeste Slægtninge; jeg kaldte hende Tante Rose, og den Titel beholdt hun i hele sin Levetid. Hun var, — som jeg allerede har sagt, — meget smuk og havde tillige en god og sund Forstand; hun havde ikke lært meget, da Kundskaber i den Tid ansaaes som ganske unødvendige for en Kvinde; men hun havde et mærkværdig klart og frisindet Blik paa mange Forhold, som man den Gang endnu ikke havde begyndt at diskutere. Hun var en overordentlig dygtig Husmoder, men

undte sig heller aldrig nogen Hvile, skjøndt hun havde Tjenestefolk nok, og naar man bebreidede hende denne altfor store Travlhed, svarede hun blot: „Skulde jeg maa-skee sidde paa Stads i mit eget Hus?“ — Resultatet af hendes Arbeide var unægtelig godt; thi jeg har sjelden seet et mere gennemført propert og hyggeligt Hjem end hendes. Hun elskede sine Pleiedøttre og interesserede sig varmt for deres musikalske Uddannelse. En Gang havde hun opfordret den senere Kapelmester *Paulli* og en anden Musiker til at komme og høre hendes ældste Datter spille. Uheldigvis mødte de 2 Herrer netop paa en af de store Festdage, hvor Flygelet stod lukket. *Paulli* siger da til Fruen: „Hvor kan De, som er en saa fornuftig Dame, tro, at Vorherre bryder sig om, hvorvidt her musices eller ei?“ — „Vorherre!“ — udbrød Fruen, „nei, det véd jeg meget godt; men *min Mand!*“ — Hvor liberalt hun end saae paa selve Sagen, rettede hun sig dog fuldstændig efter sin Husbond; i den Retning tog hun Exempel af *Sara*, „der

var sin Mand underdanig og kaldte ham Herre.“ — Med min Musik tog hun det ikke saa nøie; jeg kunde spille saa meget jeg vilde om Lørdagen, — at sige, naar Husets Herre var fraværende; saasnart han nærmede sig Hjemmet, gav Fruen mig Signal til at holde op.

Dette Ægtepar havde den store Glæde at opleve Jødernes Ligeberettigelse her i Danmark; de var ivrige Patrioter og bragte vistnok mange store Offre i Krigens Tid. Efter Hr. E...s Død fik hans Fædreland virkelig Grund til at være ham taknemlig, da Størstedelen af hans betydelige Formue var bestemt til Legater og Stipendier, hovedsagelig for danske Kunstnere. Saaledes naaede han, den fordums fattige Dreng, at blive en Støtte og Velgjører for *Kunsten*, som han altid havde elsket.

Hans Enke overlevede ham i mange Aar; men da jeg opholdt mig meget i Udlandet, gik der lange Tider, uden at jeg saa hende. — Man siger, at Trofasthed er et Karaktertræk hos den jødiske Nation, og Fru E... gav mig et nyt Bevis

paa Sandheden af dette Udsagn. Da mine Forældre flyttede til Fredensborg for bestandig, og jeg, som var ansat ved Theatret, maatte blive i Hovedstaden, kom hun og tilbød mig sit Hjem, hvor jeg, — ganske uden Vederlag, — skulde blive behandlet, som om jeg var hendes egen Datter. Jeg modtog ikke hendes kjærlige Tilbud, da jeg allerede havde truffet anden Aftale; men saadanne Vidnesbyrd om trofast Venskab glemmes aldrig, og man mindes dem bestandig med den dybeste, inderligste Taknemlighed.

EN „BARNDOMSVENINDE“

PAA Asminderød-Kirkegaard findes et smukt Gravsted, som Alle lægger Mærke til, — dog vistnok især paa Grund af Aarstallene, nemlig „født 1776, død 1874.“ — Denne næsten hundredaarige Kvinde, der lige til det sidste havde bevaret sin Aandsfriskhed og sit ungdommelige Sind, staaer for mig som en af de interessanteste Fremtoninger i hele vor Omgangskreds. Skjøndt jeg var en lille Pige, og hun henved de 70, da jeg gjorde hendes Bekjendtskab, foretrak jeg hendes Selskab for alle mine jevnaldrende Legekammeraters. Min Kjærlighed til hende var maaskee den Gang blandet med lidt Forfængelighed; thi fra jeg var saa lille, at jeg ikke selv kunde aabne og lukke Klaveret, var hun en ivrig Beundrerinde af mine Musik-Præstationer, og hun spaaede mig allerede den Gang en lykkelig

Kunstner-Fremtid, en Spaadom, der lød som himmelsk Musik i mine Øren; jeg var nemlig slet ikke vant til at høste Beundring i mit Hjem, hvor jeg ellers i alle Henseender havde det herligt; men i den Retning delte jeg *heldigvis* Skæbne med „Profeterne“.

Det var dog især denne gamle Dames livlige, interessante Fortællinger, der fængslede mig. Naar hun talte om sin Ungdomstid, forekom det mig, at jeg selv oplevede det hele; de historiske Begivenheder kom mig saa forunderlig nær ind paa Livet. — Hun var født *de Grib*, hørte altsaa til en gammel, adelig Slægt og var meget tidlig bleven indført i de høieste Kredse. Paa Hofballerne havde hun oftere dandset med Kongen selv, — Christian den 7de! — Det ansaae hun ganske vist som en Ære, men havde dog korset sig over, at Kongen, under hele Ballet beholdt Hatten paa; en Aften i Theatret havde hun, til sin Forfærdelse, seet Hans Majestæt sidde og spytte fra Kongelogen ned i Parkettet, og lee fjollet, naar denne „Udmærkelse“

traf en af hans kjære Undersaatter i Hovedet.

Hendes Oldefader var den bekjendte Søhelt *Grib, Tordenskjolds Ven* og Næstkommanderende, og naar hun tog fat paa det Thema, saa var hendes Veltalenhed udtømmelig. Tordenskjold var hendes Yndlingshelt, og et af hendes høieste Ønsker, som hun allerede den Gang udtalte, var at blive bisat i Holmenskirkes Kapel, nærved Tordenskjolds Kiste.

Ved 16 Aars Alder blev hun gift med en Søofficer, Premierlieutenant *Koefoed*, der senere udmærkede sig i Slaget paa Rheden, den 2den April 1801. *) — Hun havde havt 3 Sønner, der alle døde som ganske smaa, og knap 28 Aar gammel, var hun allerede Enke og barnløs, og det syntes hende, som om hendes Liv var afsluttet; dog oplevede hun endnu 70 Aar, rige paa store og interessante Begivenheder.

Fru Koefoed havde faaet en, efter den Tids Forhold, ualmindelig god Opdragelse;

*) Han førte Stykprammen „Dronning Marie“ og avancerede til Kommandør.

hun talte flere fremmede Sprog og havde udmærkede historiske og geografiske Kundskaber. Flere af hendes Ungdomsveninder havde ikke en Gang faaet Lov til at lære at *skrive*, „da det ikke var noget, der passede sig for Kvinder; thi saa vilde de bare falde paa at skrive Kærestebreve.“ —

Allermest interesserede det mig at høre hende fortælle om „Danmarks Hædersdag,“ den 2den April; hun selv havde den Dag levet i den voldsomste Spænding, og da hendes Mand efter Slaget vendte tilbage til sit Hjem, kjendte hun ham ikke igjen, da han var helt sort af Krudtrøgen og oversprøjtet med Blod; heldigvis var han selv usaaret. Han havde med Beundring omtalt nogle unge jødiske Handelsmænd, der havde kæmpet under hans Kommando; de var blevet presset ombord, men havde, da det gjaldt, vist en saa glimrende Tapperhed, at han erklærede: „Makkabæernes Aand er sandelig ikke uddød i den Nation.“ —

Naar Kommandørinde Koefoed og hendes Svigerinde, en gammel Admiralinde,

begyndte at tale om den Dag, blev de purunge igjen, og i deres Veltalenhed glemte de helt Tilhørerne; det blev et Replikskifte, som mangan dramatisk Forfatter kunde have misundt dem. —

Denne gamle Admiralinde havde i sin Ungdom været meget svagelig, og hendes Forældre havde ikke villet tillade hende at faa sin „Lieutenant“, da de ikke fandt Partiet fordelagtigt nok; men da deres Huslæge mente, at Datteren neppe kunde leve et Aar endnu, og da han raadede til Forlovelsen, for at hun dog kunde „døe glad“, saa gav de endelig deres Samtykke. Glæden maa have været en sand Mirakelkur; thi da jeg sidste Gang traf Admiralinden, var hun, ligesom sin Svigerinde, over 90 Aar. —

Ogsaa fra sine Svigerforældres Hjem fortalte Fru Koefoed mange Smaatræk; dér havde *Holberg* været en intim Ven og en hyppig Gjæst. Han kunde godt lide Husets Frue, „da hun var et ualmindelig fornuftigt Fruentimmer,“ — som han udtrykte sig, — men ellers frabad han sig

Kvindeselskab, naar han skulde komme der. En Gang, da Fruen havde faaet en Lille, gik Holberg, ledsaget af hendes Mand, ind for at lykønske hende. Hendes Stue havde kun én Dør, og da der kom Visiter, og Holberg paa ingen Maade vilde træffe de besøgende Damer, havde hun raadet ham til at gemme sig bag Skærmbrædtet; der havde han staaet skjult og moret sig kostelig over „Barselsnakken“, og der havde han faaet Ideen til sin udødelige Komædie „Barselstuen“. —

Da Pengekrisen indtraf, saae det mørkt ud for Fru Koefoed, hvis betydelige Formue omtrent var reduceret til værdiløst Papir. Hendes Lavvæрге raadete hende paa det bestemteste fra at sælge sine Værdipapirer, da de nok med Tiden vilde stige i Kurs, — hvad ogsaa blev Tilfældet, saa at hun senere atter var en formuende Dame; men i denne Mellemtid rejste hun til Norge, til nogle Slægtninge, der ejede en Gaard, Nord for Trondhjem, og der opholdt hun sig i adskillige Aar. Den Gang var Vejene i Norge ikke saa gode som

nutildags; hun havde reist over den saakaldte „Vaarsti“, der snarest ser ud til at kunne befærdes af Fluere, derimod ikke af Mennesker; men hun ændsede hverken Farer eller Besværligheder, og hun elskede Norge med dets storslaaede Natur. Den Gaard, hvor hun boede, laa meget ensomt, og fra sine Vinduer havde hun i maanelyse Nætter, kunnet see Ulvene i lange Rækker sno sig op ad Bjergstierne. —

Da vi lærte Fru Koefoed at kjende, var hun forlængst bosiddende i Kjøbenhavn om Vinteren og paa Fredensborg om Sommeren; begge Steder førte hun et meget gjæstfrit Hus, og det var en fin og elskværdig Kreds, der samledes i hendes Hjem. Hun gik meget i Theatret, særlig til Balletterne, og Fader var hendes Ideal, baade som Kunstner og som Selskabsmand; naar han en sjelden Gang maatte afslaae hendes Indbydelse, blev hun rigtig bedrøvet og fandt, at hendes Fæst var helt mislykket. Hun elskede ikke alene Theatret, men *Kunsten* i det hele taget, kjøbte

af og til gode Malerier og fulgte ivrig med i Litteraturen. Dog var der intet i Verden, der for hende kunde sammenlignes med Søen og Sømandsstanden, og da min yngste Søster blev forlovet med en Søofficer, blev *hun* i saa høj Grad min gamle Venindes Yndling, at jeg var nærvædet at blive helt „stukket ud“. Forresten fulgte hun bestandig min kunstneriske Virksomhed med sand moderlig Deltagelse, sendte mig dejlige Gaver til Minde om min Optræden i forskjellige Roller, og — hvad der var det mest rørende, — anskaffede sig, ved 80 Aars Alder, til Ære for mig, et Fortepiano, hvad hun aldrig før havde ejet. Da hun bestandig følte sig ung, tog hun aldrig Hensyn til sin Alder; hun var ogsaa nærvædet de 80, da hun købte sit Landsted paa Fredensborg, og hun paastod at dette lille Hjem havde bidraget meget til at forlænge hendes Liv. — Da jeg i 1869 skulde rejse til Italien, og alle fraraadede mig at drage mod Syd midt om Sommeren, udbrød hun: „Var jeg blot 10 Aar yngre, saa rejste jeg absolut med Dig!“ —

Hun var den Gang 93 Aar, og en Reise-fælle paa 83 havde unægtelig ikke hørt til de ganske unge; men jeg er vis paa, at hun vilde have været udmærket ogsaa i den Retning. Hun holdt overordentlig meget af min Broder, der som lille Dreng besøgte hende daglig og legede i hendes Have; Børn interesserer sig i Almindelighed meget for Begravelser, og hvert Øieblik kaldte han hende ud for at vise, „hvilken yndig Grav, han havde lavet til hende.“ Skjøndt hun var meget gammel, følte hun sig slet ikke ilde berørt af denne „Opmærksomhed,“ men takkede ham hjerteligt og sagde: „der ligger jeg jo nydeligt!“ —

Da Fru Koefoed fyldte 90 Aar, var en af hendes Niecer, en lidt svagelig ung Pige, kommen tilreisende for at lykønske hende, og ved Afskeden hørte jeg Niesen sige: „Om ikke før, saa kommer jeg da igjen, naar Tante bliver 100 Aar.“ Tanten nikkede venligt, uden at svare; men da Niesen var gaaet, udbrød hun: „Aa Gud, det Skind! *hun* lever saamænd ikke, til

jeg bliver 100 Aar!“ — At hun selv kunde naae den Alder, tvivlede hun aldeles ikke om; hun kom jo ogsaa Maalet meget nær. Den samme Dag fik jeg et slaaende Bevis paa hendes vidunderlige Hukommelse. Der var Arrangementsprøve paa „Figaros Bryllup“, hvori jeg havde faaet tildelt Marcellinas Rolle, og da der i mit Sangparti stod Pause for hele den 3die Akt, benyttede jeg Tiden til at gaa hen og lykønske min gamle Veninde. Hun blev meget forbauset ved at see mig og sagde: „Hvor tør Du forlade Prøven? — Jo saamænd er Du med i 3die Akt; Du skal jo sætte Brudekransen paa *Susanna*. Jeg har seet Operaen mange Gange i min Ungdom, — ogsaa Beaumarchais' Skuespil, hvor din Bedstefaders første Kone spillede *Suzon*, saa Du kan stole paa, jeg veed Besked!“ — Jeg styrtede naturligvis tilbage til Theatret og kom lige tidsnok til at undgaa en Mulkt.“ —

Fru Koefoed levede vel tildels i sine rige Minder; men hun fulgte ogsaa med Liv og Sjæl alle Tidens store Fremskridt;

vor politiske Frihed hilste hun med sand Begejstring, og hun stod altid paa de Unge Parti, naar de Ældre bedømte dem lidt strengt; kun mod „Vigtighed“ og anden Dumhed var hun ubarmhjertig; da kunde hendes Tunge være skarp „som et tveegget Sværd“; ellers var hun venlig og gemytlig og mageløst trofast mod sine Venner.

Den skandinaviske Bevægelse havde hendes varmeste Sympati; jeg saae hende ved et Studentermøde paa Fredensborg, hvor „Minervas Sønner“ fra alle 3 Riger vilde bringe Kong *Frederik den 7de* deres Hyldest. Den gamle Dame stod i Døren til sin Villa og tilviftede de Unge Velkommen, og da Nordmændene hørte, at hun havde opholdt sig saa længe i Norge, gik en lille Afdeling af dem ind og hilste paa hende, og foredrog en firstemmig Sang. Hun holdt en nydelig Tale til dem, bød dem Vin og var henrykt over Besøget; men da de nogle Timer senere kom tilbage og meget ydmygt bad om Husly for et Par død-drukne Kamerater, da var hun hélt „den

fornemme Dame,“ og svarede med stor Værdighed, at hun havde glædet sig meget over de unge elskværdige, begejstrede Studenter; men Gjæster *i den Tilstand* var hun ikke vant til at modtage. (Forhaabentlig kom de til at sove Rusen ud i en af Kroerne.)

Fordetmeste var Fru Koefoed, som sagt, tilfreds med Ungdommen, og hun fandt det rimeligt, at unge Damer altid klædte sig efter Moden, selv om den var lidt excentrisk; kun én Gang hørte jeg hende formelig rase over en Frisure, der en Tid var i Brug, — med Haaret hængende ned over Panden. En af mine Søstre tog et lille Billed ned fra Væggen og rakte hende det, uden at sige et Ord; det var et Ungdomsportrait af Fru Koefoed, hvor hun selv bar Krøller ned ad Nakken og et Væld af Lokker rullende ned over Øjnene; Fru Koefoed brast i Latter og sagde: „Ja, jeg har naturligvis været lige saa tosset som I Andre!“ —

En af hendes Venner gav et stort Selskab, hvortil hun ikke var bedt, da det

mest bestod af Unge; men da blev hun lidt vred og erklærede: „Dér skulde I netop have inviteret mig; jeg elsker jo Ungdommen; *Alderdom* har jeg saamænd rigelig nok af.“ — Jeg havde en Gang et Bal, og da var Fru Koefoed den allerførste, der blev indbudt; hun var over 90 Aar, saa hun havde dog ikke Mod til at bivaane en sil-dig Aftenfest; men det morede hende overordentlig, at jeg paa en Maade behandlede hende som „Baldronning“. —

Min allerførste Nytaarsvisit gjaldt bestandig Fru Koefoed; jeg gik altid i Fro-prædiken Nytaarsmorgen og derfra direkte hen til hende, hvor jeg drak Kaffe, og hvor jeg aflagde Beretning om hele min Juleferie paa Fredensborg. Jeg sang vore Juleviser og fremsagde vore Juledigte for hende, og hun var unægtelig et forstaa-ende og meget taknemligt Publikum; men de andre Beboere der i Huset skal have korset sig over denne usædvanlige Munterhed, saa tidlig paa selve *Nytaarsmorgen*. —

I hendes sidste Leveaar kunde hun

stundom føle sig lidt ensom, da alle hendes Samtidige naturligvis var døde, og en Dag sagde hun, helt bedrøvet, til Slotskapellanen her paa Fredensborg: „Havde jeg blot faaet Lov til at beholde mine Sønner, saa havde jeg dog nu havt lidt Ungdom omkring mig.“ — Den unge Præst, der endnu ikke havde naaet sit 30te Aar, kunde ikke dye sig for at spørge, om Kommandørinden huskede, at hendes ældste „Ungdom“ nu vilde være over 80 Aar, — og hun kom til at lee hjertelig; for hendes Tanke stod Sønnerne bestandig som Børn og Ynglinge.

Selvfølgelig var jeg tilstede ved min kjære gamle Venindes Bisættelse i Holmens Kirke; der var Masser af Blomster, talrigt Følge, og Deltagelsen var stor og oprigtig. Det var et ligefrem gribende højtidstidsfuldt Øieblik, da hendes Kiste, under Musik, blev baaret ind i Kapellet og stillet foran *Tordenskjolds*; det var mig, som om

de henfarne Hertes Aander modtog og omsvævede dette ægte Sømandsbarn, der hele sit Liv igjennem havde seet op til dem, som om de var Halvguder. Hun havde dog ikke alene elsket Søen og Søheltene, men hun havde selv eiet Mod og Mandshjerte som den bedste Krieger; paa hende kunde man have anvendt *Valdemar Atterdags* bekjendte Ord om Dronning Margrethe: „Vorherre tog storlig Fejl, da hun blev skabt som Pige.“

Havde Fru Koefoed været Mand, da havde hun sikkert nok vundet Heltenavn tilsøs og gjort sine Forfædre og sit Fædreland uforgængelig Ære. —

JØRGEN LORCH

SAALEDES kaldtes han af Alle for mere end et halvt Aarhundrede siden; Ingen gjorde sig den Uleilighed at føje nogen Titel til hans Navn, skjøndt han forlængst var medicinsk Kandidat. Ethvert Barn vidste, hvem *Jørgen Lorch* var; han var Kjøbenhavns vittigste Hoved, og hans Vittigheder spredtes over hele Byen, — med og uden Tilsætninger, — og paa-skjønnes altid, selv af dem, hvem Pilen ramte; thi Lorch besad tillige en saa høi Grad af Godmodighed og Elskværdighed, at Ingen for Alvor kunde blive vred paa ham. Han kunde undertiden yttre sig forfærdelig skarpt; men hans venlige Smil og hans rolige, lidt slæbende Stemme tog ligesom Braaden bort af hans Ord. Han havde nu en Gang Privilegium paa at sige og gjøre hvad han vilde, og det benyttede han i fuldt Maal. Jeg har hørt min Fader

fortælle, at en Aften i Theatret, efter en Forestilling, som havde gjort Lykke, men som ikke faldt i Lorchs Smag, trak Lorch en Nøgle op af Lommen og gav sig til at pibe i den. Folk brast i Latter og applauderede, og Lorch blev siddende paa sin Plads i Parkettet og fortsatte sin Pibesolo med den gladeste Mine af Verden. Dette var ganske vist ikke tilladt efter Theatrets Love; men Folk lo, som om de var gale, og *Lorchs* Paafund tog man, som sagt, aldrig ilde op. — En Gang hjemme hos os, da en af vore berømte Malere, — (der unægtelig havde lidt affektete Manerer) — i et Anfald af Mismod bad Fader om at skaffe ham en Plads ved Balletten, da han vist aldrig kunde blive til noget som Maler, udbrød Lorch, som netop var tilstede: „O ja, kjære Bournonville! jeg synes, De maatte nok kunne have Brug for saadant et affektét Asen!“ — Maleren lo med, ligesaa hjerteligt som vi andre. —

Mit personlige Bekjendtskab med Lorch skrev sig fra den Aften, da „Napoli“ blev opført første Gang. Balletten gjorde, som

bekjendt, overordentlig Lykke, og en Skare begejstrede Tilskuere kom mylrende hjem til os efter Forestillingen; blandt dem var ogsaa Lorch. Jeg erindrer, at der blev drukket Champagne og holdt Taler, og at Lorch vistnok var meget morsom, da Alle lo, naar han blot lukkede Munden op; men min 8—9-aarige Hjerne har naturligvis ikke været udviklet nok til rigtig at opfatte hverken Taler eller Vittigheder. Det eneste, jeg husker med Sikkerhed, er, at Lorch sagde til mig: „Naa, sikken en Fader Du har! ham er Du da stolt af!“ — Det var jeg unægtelig, og jeg tror nok, at mit store Venskab for Lorch opstod netop i samme Øieblik. — Da han var en stor Børneven og altid holdt et „voldsomt Styr“ med os Børn, saa voxede selvfølgelig vor Beundring for ham ved ethvert af hans Besøg, og han kom i den Tid meget i vort Hjem. Jeg var aldeles imponeret af hans gymnastiske Færdighed, især af den Lethed, hvormed han kunde slynge sit Ben over Hovedet paa os, — en Kunst, som egentlig ikke kunde regnes til „de

skjønne“, men som dog gjorde et varigt Indtryk paa mit meget unge Hjerte. — Jeg husker ogsaa, hvor bedrøvet jeg var, da han en Tidlang var bleven lam i Armenen, som Følge af en Blodforgiftning. Skjøndt jeg ellers lo af alt, hvad han sagde, var jeg nærvædt at græde, naar jeg i den Tid hørte ham sige: „Naa, Børn, tag min Pote! jeg kan jo ikke selv række Jer den.“ — Vi Børn veg neppe fra ham, naar han besøgte os, og naar han gik, fulgte vi ham helt ud paa Trappen, for ikke at tabe en Stavelse af hans Vittigheder. En Dag, da han ret var i sit muntre Hjørne, beordrede han os til at blive staaende ved Vinduet og nikke til ham, naar han forlod os. Vi boede ganske nær ved Nikolai-Taarn, som den Gang var omgivet af de gamle Træ-Slagterboder; disse havde ikke rigtige Døre, men blev lukket med en Slags store Laag, der strakte sig langt ud paa Fortouget. Det var netop en Søndag-Formiddag, og da Lorch kom ned paa Gaden, tændte han sin Cigar, svøbte sig ind i sin Slængkappe og lagde sig, saa lang han

var, op paa en af disse skraa Døre, medens han af og til nikkede op til os. Der samledes efterhaanden Masser af Mennesker omkring ham; de, der kjendte ham, var nærvæd at dø af Latter, medens de Andre naturligvis antog ham for en gal Mand; han blev liggende der en god Stund, og uden at fortrække en Mine. —

Uagtet det morede ham at være saa sikker paa sit Publikum, saa blev han dog undertiden træt og kjed af den Slags Popularitet. Jeg hørte ham engang udbryde helt fortvivlet: „Det er en Ulykke at gjælde for et vittigt Hoved! Ingen taler nogensinde et fornuftigt Ord med mig. Man kalder mig „den gale Lorch“, og jeg faaer saamænd aldrig nogen Praksis. Gid jeg idetmindste kunde blive Læge hos „Katøflerne“, saa havde jeg dog noget at bestille.“ — (Kartoffelsygdommen var den Gang et nyt og meget udbredt Samtale-Emne.)

Hvor afholdt Lorch end var, saa véd jeg dog, at han har haft en uforsonlig Fjende; da samme Fjende var lige saa

forbittret paa min Fader som paa Lorch, saa satte den Historie sig særlig fast i min Hukommelse. Der var nemlig en gammel Figurant, som bildte sig ind at være en genial, men tilsidesat Balletkomponist, og som altsaa betragtede Fader med mindre venlige Blikke. Denne Figurant havde givet en Forestilling paa Theatret i Kannikestræde, („Kalkeballen“) hvor Lorch havde været en af Tilskuerne, og hvor han vistnok i en ualmindelig Grad havde givet sit Lune frie Tøiler. Den gamle Figurant var rasende og hævnede sig ved at udgive et lille Skrift, hvori baade Lorch og Fader fik, hvad man kalder „læst og paaskrevet“. Desværre har jeg, efter Faders Død, ikke kunnet finde denne Bog; formodentlig har Nogen laant den og ikke sendt den tilbage; det kunde ellers have fristet mig at meddele nogle Blade deraf. Jeg tror neppe, at et eneste Menneske i vor Tid kunde falde paa at skrive noget saa bundlatterligt, og dertil med en Pathos, som netop virkede allermest komisk. Lorch nævnes stadig med følgende lange

og smigrende Titel „den Ko-dum-stirrende Bredflab“; og om Fader siger Forfatteren: „*Bournonville* kan dog kun snadre som en And i et Gadekjær, medens jeg kan hæve mig med Ørnens Flugt.“ — I Krigsaarene (fra 48) fulgte vi Børn vor Ven Lorch med den varmeste Interesse, der naturligvis steg betydeligt ved en saa romantisk Begivenhed som hans Fangenskab. —

Senere reiste han til Fanø, og vi saae ham ikke i lang Tid. Endelig efter mange Aars Forløb fik vi atter Besøg af Dr. Lorch. Min Moder og jeg stod netop færdige til at gaa i Theatret og see Generalprøven paa en af Faders Balletter, da Lorch pludselig træder ind og siger: „Jeg vil med paa Generalprøven; jeg skal reise hjem imorgen og faar altsaa ikke Forestillingen at see.“ — Han havde hørt, at Fader havde skaffet sin ældste Svigersøn Tilladelse til at overvære Generalprøven, men at min Svoger havde maattet reise uden at benytte denne Tilladelse, og nu vilde Lorch være „Svigersøn“ i hans

Sted. Vi turde ikke uden videre tage ham med, da Forbudet mod Fremmedes Nærværelse ved Prøverne var blevet skærpet under den daværende Theaterbestyrelse, og vi muligvis derved kunde udsætte Fader for Ubehageligheder. Da Moder tilføjede, at Lorch jo ikke en Gang kunde blive hendes Svigersøn, saasom han var gift, svarede han: „Kjære Fru Bournonville, jeg sværger Dem til, at saasnart jeg bliver Enkemand, saa kommer jeg og frier til Frøken Charlotte;“ — og da jeg i al Beskedenhed bemærkede, at jeg muligvis ikke vilde have ham, udbrød han: „Ih, jo saamænd vil De saa! De, som elskede og beundrede mig, da De var Barn. Gammel Kjærlighed ruster aldrig.“ — Han fulgte med os, hvormeget vi end protesterede mod hans ellers saa behagelige Selskab; men paa Kongens-Nytorv faldt han i Armene paa en Ungdomsven, der absolut vilde tale med ham, og Moder og jeg greb da Øieblikket til at svippe ind i Theatret, medens vi ubarmhjertigt overlod Lorch til sin Skæbne. Jeg tilstaar imidlertid, at jeg

ikke havde nogen rigtig Glæde af den første Akt, da det formelig pinte mig, at Lorch, der var en saa stor Theaterven, skulde gaa glip af denne Kunstnydelse. Da 1ste Akt var forbi, faar jeg, med Knappen af en Stok, nogle kraftige Stød i Ryggen, og da jeg vender mig om, seer jeg Lorch, — stolt som en Seirherre, — trone paa bageste Bænk i vor Loge og nikke huldsalig ned til os. Da vi havde forladt ham, havde han faaet fat paa et af Theaterbudene, „den almægtige Hvalsøe“, der havde smuglet ham ind i Theatret. Lorch havde sét Prøven lige fra Begyndelsen og var henrykt, saa jeg havde kunnet spare min Anger og Bekymring. —

I senere Aar saae jeg jevnlig Dr. Lorch i Theatret; han var let at gjenkjende, da han var omtrent uforandret; derimod kunde jeg godt mærke, naar han gjengjældte min Hilsen, at han slet ikke anede, hvem jeg var. En Aften var jeg lige paa Nippet til at presentere mig selv som hans anden Hustru „in spe“; men det opgav jeg viselig, da jeg umulig kunde forlange, at *han*

selv skulde huske sine Vittigheder saa godt som *jeg*, der trolig havde paaskønnet og opbevaret dem lige fra min Barndom.

De fleste af Lorchs beundrende Tilhørere fra hans yngre Dage er nu døde; jeg er en af de faa efterlevende, og med Taknemlighed mindes jeg hans rige sprudlende Lune, men især hans store Elskværdighed.

EN KVINDE AF FOLKET

NUTILDAGS savner man ikke alene de evigglade Mennesker, men ogsaa den Skare af *Originaler*, som man traf for et halvt Aarhundrede siden, men som vor Tid knap frembringer et eneste Exemplar af. Maaskee er det et Fremskridt; Folk er jo i Almindelighed mere dannede og især langt mere praktiske nu end forhen; men Originalerne fra fordums Dage var absolut langt morsommere, og de prægede sig meget fastere i Ens Erindring. Jeg kunde opvise et hélt Galleri af saadanne ejendommelige Fremtoninger, hvis jeg blot havde Evne til at *fremstille* dem ligesaa klart som jeg *mindes* dem. De fandtes i alle Samfundskredse, dog især blandt *Kunstnerne*, hvis aparte Væsen Folk altid fortrinsvis har baaret over med. Der var bl. a. en forhenværende Skuespiller, som ofte besøgte min Fader. Han var endnu meget

smuk, men saae paaældende gammel ud og gik meget underligt klædt; dertil bar han altid en stor, broget Bomuldsparaply, — Mage til *Frederik den 6tes* paa Rosenborg, — og da samme Paraply fordetmeste var fyldt med Æbler og Pærer eller andre gode Sager, som han uddelte til os Børn, saa var vi henrykte over hans Besøg. En Dag havde han faaet Lyst til atter at optræde paa Scenen, og han bad da Fader om, paa hans Vegne at gaa til Theaterbestyrelsen og forlange *et Sæt forlorne Tænder!* — saa vilde han igjen spille nogle af sine unge Roller, og han var vis paa, endnu en Gang at gjøre Lykke. Det var hans ramme Alvor, og jeg tror nok, han tog det meget unaadigt op, da Fader nægtede at paatage sig det Hverv. —

Der var ogsaa en gammel, forhenværende Dandser, som vi Børn morede os ubeskrivelig over. Han mente at nedstamme fra en høiadelig *fransk* Slægt, og i den Anledning talte han altid Fransk til os, der næppe kunde svare ham, da vi var nærved at kvæles af Latter over hans

gyselige, selvlavede Sprog; jeg husker f. Ex. at han kaldte Gardinerne „*les gardins*“ og Lysekronen „*la couronne de lumière*.“

Selv blandt Folkets bredere Lag kunde man imidlertid finde Pragtexemplarer af Originaler. Saaledes havde vi en gammel Rengjøringskone, *Mor Lund*, der var lige til at sætte ind i en Dickensk Fortælling eller i en af vore nationale Vaudeviller. Det er mig stadig en Sorg, at jeg aldrig fik Leilighed til at forestille hende for *Fru Sødring*, der vilde have opfattet hende glimrende og maaskee benyttet hende som Model til en af sine Roller.“ —

Mor Lund havde i sin Ungdom været Tjenestepige, og de Familier, hun havde „tjænt“ hos, havde alle været „deilige Mennesker“, — som hun udtrykte sig. Hvis hun havde hørt vor Tids Tjenestepiger holde Taler i deres Forening, saa vilde hun have trot, de var blevet gale; hun vilde aldrig have forstaaet, at de *nu* havde noget at klage over, saaledes som deres Kaar var forbedret siden hendes

Tid. „Den Gang havde Pigerne inte noet Værelse; de lae i en Slabænk i Kykkenet.“ Desuagtet talte hun, endnu som gammel, med Begeistring om sin Tjenestetid og ikke mindst om sin egen store Dygtighed. Hun nævnede altid sig selv i 3die Person og sagde „Trine Lund“ med en Selvfølelse, som om dette Navn idetmindste havde samme berømte Klang som „Jenny Lind“. Hun ansaa Tjenestepigernes Stilling for at være ligesaa hædret og uafhængig som enhver Embedsmands, og hun maa aldrig have følt sig tilsidesat eller forkuet; thi *ydmvig* var hun sandelig ikke, snarere beskyttende nedladende, især ligeoverfor dem, hun havde kjendt som Børn. —

Som Enke levede hun af Vadsk og Rengjoring i forskjellige Hjem, hvis Beboere alle, mér eller mindre, fik Englerang i hendes Tanker. Navnlig var der én Familie, som hun altid lovpriste i høje Toner. „Der skulde De see et Hus! ikke et Møbel i Stuerne, og Trappestigen midt paa Gulvet!“ — det var nu hendes Ideal

af hjemlig Hygge og Huslighed. Hun var ogsaa henrykt over denne Families Børn, „to deilige Tvillinger, — en paa 5 Aar og en paa 3.“ —

Hun følte nu samme Glæde og Stolt-hed ved sin Skure-Gjerning som forhen ved sin Ene pige-Stilling, og hun arbejdede udmærket, men vé den, der vovede at forstyrre hende ved Arbeidet. Jeg erin-drer, at da jeg en Gang, som halvvoxen Pige, stak en Glidebane ud paa det Gulv, hun var ifærd med at vadske, da greb hun mig om Armen med et saa kraftigt Tag, at jeg synes, jeg kan føle det endnu, og satte mig udenfor Døren i en saadan Fart, at jeg hélt tabte Lysten til nogensinde at gjentage den Sport. —

Hun holdt imidlertid ligemeget af mig for det, og blev senere en ivrig Beundrer-inde af min Kunst. Da jeg en Gang vilde forære hende en Theaterbillet og spurgte, i hvilken Rolle hun helst vilde se mig, saa valgte hun *Madam Voltisubito*, „da hun netop havde opdaget nogle grønne Fløilsstøvler, som Frøkenen skulde have

paa i det Støkke;“ — og da jeg gjorde hende opmærksom paa, at jeg i den Rolle kun talte Italiensk, saa hun ikke vilde kunne forstaae mig, udbrød hun: „Ih, Du Fredsens! skulde jeg ikke forstaae det! jeg er jo konfirmeret paa Tydsk!“ — (Og saa er der Mennesker, der mener, at *Holberg* overdriver i Replikerne i „Barselstuen“: „Taler hun ogsaa Tysk?“ — „Javist, hun har jo Gravsted i tysk Kirke!“) — Da jeg senere spurgte, om hun havde forstaaet mig, svarede hun: „Ikke rigtig, for jeg sad lidt for langt borte; men jeg morede mig deiligt, for ved Siden af mig sad en Oortekræmmersvend, der var saa forelsket i Frøken Sialotte, saa han bod mig Godter hele Tiden, da han hørte, at Frøkenen havde boden mig i Theatret.“

Da Mor Lund var saa inderlig tilfreds med alle sine Medmennesker, saa var det jo rimeligt, at hun ogsaa var overordentlig fornøiet med sig selv. Hun roste ikke alene sit Arbeide, men ogsaa sin Veltalenhed, sin Dyd, sin Skjønhed, ja hun pralede endog af, at naar hun gik til Alters,

„saa var der ikke en Eneste, der græd saa møiet som hun.“ — Hun sagde en Gang: „Ja, De kan tro, at da jeg var ung, da var jeg en ganske Skjønhed, med *blund* Haar og en lang Næse, ganske li'som Frederik den Sæte. Men Gud, hvor osse Mandfolkene har vaaren etter mig! jeg svær dem til, de læe for mine Fødder.“ — Naar man saae gamle Mor Lund, med det furede Ansigt og det ræverøde, forlorne Pandehaar, saa maatte man unægtelig eie et Overmaal af Fantasi for at kunne forestille sig hende som „ganske Skjønhed“, staaende midt i en Kreds af knælende Beundrere. Hun fortalte saa videre, „at hun havde vaaren forlovet med salig Lund i 12 Aar, — (i Tugt og Ære, — han bod mig ingen Flouser) — og gift i adskillige Aar,“ — og med et dybt Suk endte hun saaledes: „Ok ja, nu ligger salig Lund i sin Aske!“ — Da min Moder en Gang tillod sig den Bemærkning, at salig Lund nok havde havt sine syv Dage om Ugen, svarede Mor Lund med stor Værdighed: „Det var nødven-

digt, Fru Baarneville, for han holdt altfor møjet af Flasken.“ Hun havde en egen, høitrvædende Udtryksmaade, om end Ordene ikke altid passede til denne Pathos i Stemme og Gestus. Saaledes en Dag, da min Moder spurgte hende om en ganske ligegyldig Ting: „Er det virkelig sandt?“ — saa slog Mor Lund sig for sit Bryst og raabte, med himmelvendt Blik: „Fru Baarneville! det er saa sandt, som at jeg staaer her for Deres „syndige Øine.“ — Mor Lund havde dog en lille Følelse af, at hun ikke tog sig rigtig godt ud i sin Arbejdsdragt, og hun sagde derfor, ligesom trøstende og opmuntrende: „Ja ja, vent bare til om Søndagen, saa er jeg Skam pæn, med sort Pandehaar, „avanderbrun“ Hat og „Lamoi“-Schal!

En Gang var hun bleven fotograferet og forærede da sit Billed til os alle, hver især, og da vi yttrede, at hun virkelig saa ud som en fin Dame paa sit Portrait, svarede hun med overlegen Ro: „Ja, Folk paastaar jo, at jeg skal ligne *Enkedronningen*; men jeg skal inte kunne sige, om

det er rigtigt, for jeg har aldrig vaaren sammen med den Dame.“ —

Toppunktet af Selvtilfredshed naaede hun dog en Dag, da hun talte om sin høie Alder og sin vistnok nærforestaaende Død; hun udbrod da: „Det veed jeg, at hvis Nogen bliver salig, saa er det saamænd *mig*; for jeg har vaaren et skekeligt Menneske og arbeidet ærligt og glad hele mit Liv.“ — Denne Yttring tydede just ikke paa den rette, kristelige Ydmyghed; men hun straaede af Glæde ved Tanken om sin tilkommende velfortjente Løn, og hun havde altid været saa inderlig taknemlig for en Tilværelse, som vi andre maaskee kun vilde have beklaget os over, saa jeg tror neppe, Nogen kunde have baaret det over sit Hjerte at modsigte hende eller at kaste blot en Skygge af „Anger og Ruelse“ ind i denne glade, tillidsfulde Sjæl. —

Den største Sorg, der nogensinde ramte Mor Lund, var den, at hun, paa Grund af Alder og Svaghed „maatte opgive Kost og Skrubbe“, (som hun udtrykte sig), og trække

sig tilbage til „Frelserens Arbeidshus“. Bedrøvelsen varede heldigvis ikke længe; hun vidste snart at finde sig tilrette i de nye Forhold. Hun tog nu ivrig fat paa Spinderokken, da hun aldrig kunde undvære Arbejde, og da jeg spurgte hende om det var morsomt at spinde, svarede hun: „Morsomt? nei, lille Frøken, det er *himmelsk!*“ — Hun fandt naturligvis alle sine Husfæller yderst elskværdige; men fremfor alt var hun begejstret over Stiftelsens unge Præst. „De skulde bare høre ham,“ udbrød hun, „hvordan han kan ligge ud; og saa staar han ganske rolig; han slaer aldrig i Disken, saadan som andre Præster.“ —

— Tilsidst blev gamle Mor Lund Lem paa „Almindeligheden“; men selv dér var hun tilfreds og forstod at skaffe sig Venner og — hvad der for hende var det allervigtigste, — en Kreds af beundrende Tilhørere. Hun indrømmede, at Maden derude just ikke var Herreretter; „men“, tilføiede hun, „jeg har jo ingen Nød, saadan en deilig *Størkemad*, som

jeg faaer hos mine Venner.“ — Der var nemlig et ungt Ægtepar, som kjærligt og trofast tog sig af hende, og i hvis Hjem hun havde Kostdage og et hyggeligt Tilhold lige til sin Død. Hun formelig tilbad denne Familie, og hendes høieste Ønske var, „at hun i sin Dødsstund maatte see Lieutenanten og Fruen og de 2 Døttre staae ved Fodenden af hendes Seng.“ Som Gjengjæld for disse Menneskers Godhed mod hende, vilde hun nu hjælpe dem til at hæve deres Tanker lidt *opad*. Saaledes en Dag, da hun havde fejlet et Gulv, kaldte hun paa Herren i Huset og sagde salvelsesfuldt: „Ak, Herr Lieutenant, hvad er vi Mennesker andet end Støv og Aske! — Vil De nu barestens see, sikken en Baanke Sk. . . ., jeg her har samlet.“ — Samme Lieutenant var i alle Retninger hendes Ideal; næstefter Vorherre havde han høiest Rang i hendes Beundring og Taknemlighed, og da han en Aften, i et rædselsfuldt Veir, vilde lade hende kjøre hjem, og selv maatte løbe den halve By omkring for at skaffe en Droske, da græd hun Strømme

af Taarer og raabte: „Gud, Herr Lieutenant, De er lisom De var min Fader!“ — hvortil han ridderlig svarede: „De er sg'u ogsaa en nydelig lille Datter;“ — (Datteren var kun lidt over 80 Aar.) —

Det var rørende at see, i hvilken Grad Mor Lund sørgede over min Faders pludselige Død. Tiltrods for sin Fattigdom sendte hun en meget smuk Krands, der først havde gjort sin Runde blandt alle Beboerne paa „Almindeligheden“, hvor den blev umaadelig beundret. Underlig nok kom denne Gave fra den fattige Kone netop i samme Øieblik, som vi modtog en deilig Krands fra vor afdøde *Dronning Louise*; det var os ligesom et Tegn paa, hvor afholdt Fader var i de forskjelligste Samfundskredse. Da vi fortalte dette til Mor Lund, blev hun glad, men aldeles ikke imponeret; hun fandt det ganske i sin Orden, at hun og Dronningen fulgtes ad, naar Leilighed gaves. — I hendes sidste Levetid dreiede alle hendes Ønsker sig om „en pæn Begravelse“, hvad jo altid spiller en stor Rolle for Fattigfolk. Da hun

døde midt om Sommeren medens hendes unge Velgjørere var paa Landet, kom hun ikke til at see dem staa ved hendes Seng i Dødsøieblikket; men det andet Ønske, — med Hensyn til den „pæne Begravelse“, blev desto rigeligere opfyldt. Der var mange Krandsse paa hendes Kiste, Præsten holdt en meget smuk Tale, og i Følget, der var temmelig talrigt, saaes dekorerede Embedsmænd og Officerer. Ifald Mor Lund havde kunnet see al den Hæder, der vistest hende, saa havde hun vistnok, i sin overstrømmende Glæde, allerede troet sig paa det første Stadium af den Salighed, hun saa tillidsfuldt forventede, og som vi Andre tror og haaber, at den gode, gamle Sjæl virkelig har opnaaet.
